

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Johan Sjöwall

Vinstuttagsalternativ för
fåmansföretagare
-
En jämförande studie

Examensarbete
30 högskolepoäng

Handledare
Mats Tjernberg

Ämnesområde
Skatterätt

Höstterminen 2010

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	2
FÖRORD	3
FÖRKORTNINGAR	4
1 INLEDNING	5
1.1 Fåmansföretaget och dess särreglering – en bakgrund	5
1.2 Syfte och problemformulering	6
1.3 Avgränsningar	6
1.4 Metod och material	7
1.5 Disposition	7
2 BEGREPPSDEFINITIONER	8
2.1 Fåmansföretag och dess ägare	8
2.2 Företagsledare i fåmansföretag	9
2.3 Kvalificerade andelar	9
2.3.1 Verksam i betydande omfattning	10
2.3.2 Tidsgränsen	11
2.3.3 Likartad verksamhet	11
3 BESKATTNINGSPRINCIPER	12
3.1 Likformighetsprincipen	12
3.2 Neutralitetsprincipen	12
3.3 Förutsebarhetsprincipen	13
4 ALTERNATIV FÖR VINSTÖVERFÖRING	15
4.1 Levnadsomkostnader – privata utgifter	15
4.1.1 Verkliga löneförmåner	16
4.1.2 Förmåner som beskattas som lön	17
4.1.3 Schablonbeskattade förmåner	17
4.2 Kontant lön	18

4.2.1	Lönebeskattningens två led	18
4.2.1.1	Första ledet	18
4.2.1.1.1	Arbetsgivaravgifter	18
4.2.1.1.2	Preliminärskatt	19
4.2.1.2	Andra ledet	20
4.2.1.2.1	Grundavdrag	20
4.2.1.2.2	Jobbskatteavdrag	20
4.2.1.2.3	Allmän pensionsavgift	21
4.2.1.2.4	Kommunalskatt	22
4.2.1.2.5	Kyrko- och begravningsavgifter	22
4.2.1.2.6	Statlig inkomstskatt	23
4.3	Aktieutdelning	23
4.3.1	Skattemässiga skillnader mellan löneuttag och aktieutdelning	24
4.3.2	Den skattemässiga särregleringen av fåmansföretag – en återkoppling	25
4.3.3	Kapitalavkastningsmodellen	25
4.3.3.1	Reglernas tillämplighet	25
4.3.3.2	Reglernas innehåll	26
4.3.3.2.1	Gränsbeloppet (normalutdelningen)	26
4.3.3.2.1.1	Årets gränsbelopp	26
4.3.3.2.1.2	Sparat utdelningsutrymme	28
4.4	Kapitalvinst vid överlåtelse av fåmansföretag	28
4.5	Enkelbeskattade kapitalinkomster	29
4.5.1	Ränta vid utlåning av kapital till fåmansföretag	30
4.5.2	Hysesintäkt vid lokaluthyrning till fåmansföretag	31
4.6	Lån från fåmansföretag	31
5	LÖNEUTTAG ELLER UTDELNING – EN JÄMFÖRELSE	33
5.1	Löneuttag – marginalsattesatser	33
5.1.1	Analys	34
5.2	Aktieutdelning	35
5.2.1	Utdelning på kvalificerade andelar – marginalsattesatser	35
5.2.2	Utdelning på ej kvalificerade onoterade andelar	35
5.2.3	Utdelning på noterade andelar	35
5.2.4	Analys	36
5.3	Den skattskyldiges val av inkomstslag	37
6	SAMMANFATTANDE DISKUSSION OCH SLUTSATSER	38
	KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	40
	RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	42

Summary

Most limited companies in Sweden are closely held companies – which mean that they are predominantly owned by one or a few persons – and for these companies there are special regulations applicable. The reason for having special regulations is that there does not exist a bilateral relationship between the company and the owner. Hence, without these special regulations the owner could receive unjustified tax benefits. The so called *fåmansföretagsreglerna* (English: special regulations for closely held companies) are to be found in IL (the Swedish Income Tax Act) chapter 56-57 and aims to prohibit the owners of closely held companies to receive unjustified tax benefits. The special regulations therefore aim to create neutrality for tax.

This paper takes a practical point of view and investigates different alternatives, for the owners of closely held companies, to transfer the earnings from the company to themselves. Some ordinary methods for earnings transfer are being highlighted but focus is on the two most common methods, namely wage and dividend. Thereafter, a tax comparison between wage and dividend has been made, in order to find the most fiscally advantageous alternative for earnings transfer, given certain standard conditions.

In tax law (as in law in general) there are certain principles which express the fundamental values that characterize the legal system. For tax law there are some principles of particular importance, namely uniformity, neutrality and predictability. These principles are particularly important because tax is characterized as confiscatory, and consequently it creates a tense between the people and the government. For this reason the tax regulations require – including these above mentioned principles – specific standards of due process.

The conclusion is that the special regulations for closely held companies are deficient in both predictability and neutrality. For owners of closely held companies there are usually so many parameters and factors which affect the final outcome, that it is hard to make a correct calculation of the final tax in advance.

Sammanfattning

De flesta aktiebolag i Sverige är fåmansföretag – vilket innebär att de ägs till övervägande del av en eller ett fåtal personer – och för dessa företag gäller särskilda skatterättsliga regler. Bakgrunden till denna särreglering är att det inte föreligger något sant tvåpartsförhållande mellan företaget och dess ägare, vilka utan särreglering därför skulle kunna skaffa sig omotiverade skattemässiga fördelar. De så kallade fåmansföretagsreglerna i IL 56-57 kapitel syftar till att förhindra att ägare till fåmansföretag skaffar sig omotiverade skattemässiga fördelar. Särregleringen bidrar därför till att skapa neutralitet vid beskattningen.

Framställningen tar en praktisk utgångspunkt och undersöker de alternativ för vinstuttagning som ägare till fåmansföretag har. Olika alternativ belyses varpå fokus läggs på de två vanligaste alternativen, nämligen löneuttag och utdelning. Därefter har en skattemässig komparation av löneuttag och utdelning utförts, för att söka finna det skattemässigt fördelaktigaste alternativet givet vissa standardförutsättningar.

Inom skatterätten (liksom rättssystemet i övrigt) finns det rättsliga principer vilka uttrycker grundläggande värdegrunder som präglar rättssystemet. För ämnet beskattning av fåmansföretag är de skatterättsliga principerna om likformighet, neutralitet och förutsebarhet av särskild vikt. Detta eftersom skatterätten till sin karaktär är konfiskatorisk och skapar ett slags spänningsförhållande mellan den enskilde och statsmakterna. Mot bakgrund av detta uppställer skatterätten, bland annat genom ovan nämnda rättsprinciper, särskilda krav på rättssäkerhet.

Slutsatsen är att särregleringen för fåmansföretag brister i både förutsebarhet och neutralitet. För ägare till fåmansföretag är det oftast så pass många parametrar och faktorer, vilka påverkar det slutliga resultatet, att det är svårt att i förväg göra en korrekt beräkning av den slutliga skatten.

Förord

”The hardest thing in the world to understand is the income tax.”

- Albert Einstein

Albert Einstein lär knappast ha varit den enda intelligenta människan som tyckt att beskattning är ett svårt ämne att förstå sig på. Emellertid är det något som berör oss alla. Beskattningen skapar ett slags spänningsförhållande mellan statsmakterna och den enskilde. Trots det är skatter, som president Franklin D Roosevelt en gång uttryckte, det pris vi betalar för ett civiliserat samhälle.

För småföretagare finns det vanligen större möjligheter än för anställda att planera sitt ekonomiska handlingsätt, så att det skattemässiga utfallet blir annorlunda. Denna framställning fokuserar på fåmansföretagare och syftar till att belysa olika möjligheter dessa har för att påverka sin beskattning. Uppsatsen belyser olika alternativ för vinstöverföring i allmänhet och utdelning och löneuttag i synnerhet.

Det är med detta arbete som undertecknad avslutar sina juridikstudier vid Juridiska fakulteten vid Lunds universitet. Det är därför passande att ta tillfället i akt och tacka min familj, släkt, vänner och bekanta som alla har stöttat och bistått på olika sätt.

Ett särskilt tack riktas till min eminente handledare jur.dr. Mats Tjernberg, för hans värdefulla kommentarer och hans agerande som bollplank för detta arbete.

Lund i januari 2011

Johan Sjöwall

Förkortningar

ABL	Aktiebolagslag (2005:551)
IBB	Inkomstbasbelopp
IL	Inkomstskattelag (1999:1229)
IPS	Individuellt pensionssparande
LAP	Lag (1994:1744) om allmän pensionsavgift
Prop.	Proposition
RF	Regeringsformen (1974:152)
RR	Regeringsrätten
RSV	Riksskatteverket
RÅ	Regeringsrättens årsbok
SAL	Socialavgiftslag (2000:980)
SBetL	Skattebetalningslag (1997:483)
SCB	Statistiska centralbyrån
SN	Skattenytt
SOU	Statens offentliga utredningar
SST	Svensk skattetidning

1 Inledning

1.1 Fåmansföretaget och dess särreglering – en bakgrund

I Sverige är de flesta aktiebolag fåmansföretag – vilket innebär att de ägs till övervägande del av en eller ett fåtal personer – och för dessa bolag gäller särskilda skatterättsliga regler. Bakgrunden till denna särreglering är att det inte föreligger något sant tvåpartsförhållande mellan företaget och dess ägare. Visserligen föreligger det formellt sett, ur ett civilrättsligt perspektiv, ett tvåpartsförhållande mellan företaget och dess ägare. Men ägaren (eller ägarna) kan tillika ikläda sig roller såsom löntagare, långgivare eller annan kontrahent till bolaget. Därtill utövar fåmansföretagets ägare den faktiska bestämmanderätten över bolaget. Mot denna bakgrund föreligger det därför i själva verket inte något konkret tvåpartsförhållande mellan bolaget och dess ägare.¹ Detta medför risk för att bolagets ägare otillbörligen skulle kunna skaffa sig obefogade skattefordelar genom att manövrera metoden för vinstöverföring eller genom andra transaktioner från bolaget till dess ägare.²

För att förhindra att ägare till fåmansföretag ska kunna skaffa sig omotiverade skattefordelar och således skapa neutralitet vid företagsbeskattningen har det under lång tid utvecklats vägledningar i doktrinen, vilkas innebörd beaktats i praxis. Begreppet fåmansbolag myntades dock genom lagstiftning för första gången 1951.³ Lagstiftaren ansåg likväl att detta ej var tillräckligt och 1976 infördes fåmansföretagslagstiftningen, som metodiskt skulle angripa problematiken.⁴ I samband med införandet av de då nya fåmansföretagsreglerna ändrades legaldefinitionen fåmansbolag till fåmansföretag.⁵ Fåmansföretagsreglerna träffade transaktioner mellan bolaget och dess ägare och skattekonsekvenserna blev ofta så ogynnsamma att reglerna kom att betecknas som stoppregler. 1990-1991 års skattereform införde ytterligare regler för fåmansföretag, vilka försattes i en skattemässigt betydligt ofördelaktigare situation än de *flemansägda* företagen. 1999 slopades dock flera av stoppreglerna, med utgångspunkten att vissa transaktioner från fåmansbolaget till dess ägare istället skulle beskattas enligt de i skatterätten allmänna principerna.⁶ Därefter har fåmansföretagsreglerna vid flertalet tillfällen varit föremål för utredningar och förändringar, varav den mest omfattande ägde rum 2006.⁷ Regelverkets grundläggande syfte är, alla

¹ Tjernberg, M; *Beskattning av fåmansföretag*, 2005, s. 12 ff.

² Lodin, S-O et al; *Inkomstskatt – en läro- och handbok i skatterätt*, 2007, s. 369.

³ Söderholm, U & Grosskopf, G; *Den nya fåmansföretagsbeskattningen*, 1993, s. 9.

⁴ Lodin, S-O et al, a.a., s. 369.

⁵ Söderholm, U & Grosskopf, G, a.a., s. 11.

⁶ Eriksson, L; *Karnov lagkommentarer på internet*, kommentar till IL 56 kap., not 2013, hämtat 2010-10-15 kl 16:50.

⁷ Lodin, S-O et al, a.a., s. 370.

ändringar till trots, fortfarande att förhindra att högre beskattade arbetsinkomster omvandlas till lägre beskattade kapitalinkomster.⁸

Trots att lagstiftarens syfte delvis var att förenkla bestämmelserna för fåmansföretagen så är, som vi snart skall se, regelverket fortfarande invecklat. Detta skapar givetvis problem för fåmansföretagen som träffas av reglerna, eftersom dessa är av stor ekonomisk betydelse för företagen.

1.2 Syfte och problemformulering

Utredningen tar sin utgångspunkt från ett relativt praktiskt perspektiv och syftar till att skildra vinstuttagsproblematiken för fåmansföretagare. Framställningen går ut på att undersöka vilka olika alternativ för vinstöverföring, från fåmansföretaget till dess ägare, som finns att tillgå. Vidare ämnar utredningen att närmare undersöka de två vanligaste alternativen för vinstöverföring, nämligen löneuttag och aktieutdelning, för att således söka finna det skatte- och avgiftsmässigt fördelaktigaste alternativet för vinstöverföring. Tesen är att det inte är helt enkelt att finna bästa möjliga skattesats då det är så pass många parametrar som påverkar utfallet.

Det ovan stadgade syftet preciseras med hjälp av följande problemställning:

- *Vilka är alternativen för vinstöverföring från ett fåmansaktiebolag till dess ägare?*
- *Vilket av vinstöverföringsalternativen löneuttag och aktieutdelning är det skattemässigt fördelaktigaste givet vissa förutsättningar?*
- *Går det alltid att finna det skattemässigt gynnsammaste alternativet?*

1.3 Avgränsningar

Med anledning av uppgiftens begränsade omfattning och utrymme, skall viss avgränsning företas. Undersökningen ämnar endast granska fåmansföretag som är svenska aktiebolag och övriga associationsformer kommer av den orsaken helt att bortses ifrån. Utredningen gör ej anspråk på fullkomlighet och detta får till följd att författaren utelämnar vissa vinstöverföringsalternativ. Fokus skall riktas på de vanligaste vinstöverföringsalternativen, nämligen löneuttag och aktieutdelning, och andra alternativ för vinstöverföring skall endast behandlas summariskt. Framställningen skall främst förankras i det skatterättsliga rättsområdet och detta medför att vissa civilrättsliga aspekter möjligen kan komma att tonas ned. Vidare kommer emfas givetvis att läggas på det juridiska perspektivet och den ekonomiska aspekten kan därför komma att begränsas.

⁸ Gyland, C et al; *Skatterätt En introduktion*, 2005, s. 96.

1.4 Metod och material

Den arbetsmetod som juristpraktiker vanligtvis tillämpar, vid utövandet av sin profession, är den klassiska rättsdogmatiska metoden, vilken syftar till att söka klargöra vad som är gällande rätt. Professor Bert Lehrberg förespråkar en juridisk metod bestående av sex färdigheter, vilka är: ”konsten att identifiera ett juridiskt problem, konsten att finna en rättsregel, konsten att läsa och tolka rättskällor, konsten att identifiera rekvisiten i en rättsregel, konsten att precisera rekvisitens innebörd mot bakgrund av rättskällorna och konsten att självständigt ta ställning med hjälp av ändamålsavvägningar”.⁹

Speciellt för det skatterättsliga området – precis som för det straffrättsliga – är det spänningsförhållande som föreligger mellan den enskilda och statsmakterna. Detta medför att rättssäkerheten blir särskilt viktig vid tolkning av de skatterättsliga reglerna. Vid tolkning av skattelag skall man därför primärt utgå från lagens ordalydelse och analogislut får endast ske i de fall då det är till fördel för den skattskyldige.¹⁰

I förevarande utredning kommer författaren att använda sig av den klassiska rättsdogmatiska metoden och tyngdpunkt kommer att läggas på att utförligt penetrera, analysera och tolka relevanta rättskällor. Utgångspunkten är lagtexten, därtill skall rättspraxis (främst från RR), lagkommentarer, förarbeten, artiklar och övrig doktrin användas som källor vid utredningsarbetet. Efter att gällande rätt har utretts skall författaren genomföra en matematisk jämförelse mellan löneuttag och aktieutdelning i fåmansföretaget, för att söka finna de olika effektiva skattesatserna för olika inkomstskikt, givet vissa på förhand givna förutsättningar.

1.5 Disposition

Inledningsvis i kapitel två skall redogöras för fåmansföretag relevanta begreppsdefinitioner som begränsar tillämpningen av reglerna. Härfter kommer i tredje kapitlet att skildras vissa för ämnet relevanta beskattningsprinciper. Vidare i kapitel fyra kommer att redogöras för olika alternativ för vinstöverföring, varpå tyngdpunkten skall läggas på löneuttag och aktieutdelning. Utöver detta skall i kapitel fem göras en jämförelse mellan löneuttag och aktieutdelning, utifrån deras effektiva marginalsattesats. Därefter kommer i kapitel sex en analys av vad som framkommit i utredningen att utföras och därtill ges en sammanfattande diskussion innehållande slutsatser och *de lege ferenda*-resonemang.

⁹ Lehrberg, B; *Praktisk juridisk metod*, 2006, s. 18.

¹⁰ Se t.ex. Lodin, S-O et al, a.a., s. 606 ff.

2 Begreppsdefinitioner

Innan de olika vinstöverföringsalternativen kan behandlas och jämföras är det på sin plats att redogöra för vissa för fåmansföretag grundläggande definitioner. Dessa skatterättsliga begreppsdefinitioner begränsar nämligen tillämpningen av reglerna för fåmansföretag. Det kan vara skattemässigt både till för- och nackdel att falla inom ramen för reglerna för fåmansföretag, vilket kommer att framgå senare i framställningen.

2.1 Fåmansföretag och dess ägare

För att kategoriseras som ett fåmansföretag måste företaget, enligt IL 56:2, vara ett aktiebolag eller en ekonomisk förening där:

1. fyra eller färre delägare äger andelar som motsvarar mer än 50 procent av rösterna för samtliga andelar i företaget, eller
2. näringsverksamheten är uppdelad på verksamheter som är oberoende av varandra och där en fysisk person genom innehav av andelar, genom avtal eller på liknande sätt har den faktiska bestämmanderätten över en sådan verksamhet och självständigt kan förfoga över dess resultat.

Den andra delen av bestämmelsen tar sikte på företag i vilka det finns ett stort antal delägare som gemensamt driver och arbetar i företaget, men som likväl skall omfattas av reglerna för fåmansföretag.¹¹

IL 56:6 1st ger vid handen att *delägare* i fåmansföretag endast kan vara en fysisk person som, direkt eller indirekt, äger eller på liknande sätt innehar andelar i företaget. IL 56:5 utvidgar begreppet *fysisk person* till att omfatta även den fysiska personens *närstående*. Med närstående menas, enligt IL 2:22, make, förälder, mor- och farförälder, avkomling och avkomlings make, syskon, syskons make och avkomling. Som avkomling räknas även, enligt IL 2:22, styvbarn och fosterbarn. Emellertid anses inte dödsbon falla under kategorin fysisk person, varom stadgas i IL 56:7.

Begreppet *indirekt* innebär att aktierna i företaget besitts indirekt genom ett annat bolag och om detta ägarbolag är ett fåmansföretag, då anses även det innehavda dotterbolaget vara ett fåmansföretag. Skatteverket menar i sina rekommendationer att indirekt ägande skall likställas med direkt ägande. Vidare menar Skatteverket att innehav av interimisbevis, om interimisbeviset ger samma rättigheter som en aktie, skall likställas med ägande.¹²

Oavsett ägande kan ett aktiebolag vars aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad (eller en motsvarande marknad utanför Europeiska

¹¹ Lodin, S-O et al, a.a., s. 371.

¹² SKV A 2006:12, punkt 1.2., s. 1.

ekonomiska samarbetsområdet) eller ett privatbostadsföretag (vanligen bostadsrättsföreningar), enligt IL 56:3, aldrig anses vara ett fåmansföretag.

2.2 Företagsledare i fåmansföretag

Med företagsledare i fåmansföretag avses, enligt IL 56:6, den eller de fysiska personer som genom eget eller närståendes innehav av andelar och sin ställning i företaget har ett väsentligt inflytande i företaget. När det gäller fåmansföretag med ett stort antal delägare som gemensamt driver och arbetar i företaget, varom stadgas i IL 56:2 2p, så anses som företagsledare den som har den faktiska bestämmanderätten över en viss verksamhet och självständigt kan förfoga över dess resultat.

Lodin med flera förtydligar att det som utgör företagsledarskapet är det väsentliga ägarintresset. Således kan en person vilken saknar ägarintresse, men som innehar en ledande ställning, ej anses vara företagsledare enligt reglerna för fåmansföretag.¹³

Skatteverket uttalar i sina rekommendationer att man vid bedömningen av huruvida företagsledande ställning är för handen eller ej skall beakta omständigheter såsom ”vederbörandes ställning, arbetsuppgifter eller andra befogenheter i företaget som han erhållit genom avtal eller på annan liknande grund. Även den omständigheten att särskilt fördelaktiga avtal ingåtts med företaget kan vara av betydelse för bedömningen. Om ett företag ägs av flera personer och dessa har i stort sett samma ägarintresse och inflytande i företaget, kan var och en av dem anses som företagsledare. Om ägarkretsen är förhållandevis stor och om det kan göras sannolikt att ingen delägare har ett större inflytande än någon av de övriga ägarna, bör i regel ingen av dem anses som företagsledare.”¹⁴

Om ingen i den faktiska företagsledarens närståendekrets (enligt samma definition som ovan, IL 2:22) i tillräcklig utsträckning har ägarinflytande, eller om ingen i samma närståendekrets innehar någon inflytelserik ställning i fåmansföretaget, så saknas det enligt den legala definitionen en företagsledare.

2.3 Kvalificerade andelar

För att reglerna om fåmansföretag skall bli tillämpliga krävs det att delägarnas andelar anses vara kvalificerade. Syftet med regelverket är att förhindra att arbetsinkomst omvandlas till kapitalinkomst och därför ämnar reglerna träffa de inkomster som till sin natur anses vara arbetsinkomster. Av den anledningen ämnar reglerna, genom införande av begreppet

¹³ Lodin, S-O et al, a.a., s. 372.

¹⁴ SKV A 2006:12, punkt 1.3., s. 2.

kvalificerade andelar, endast träffa så kallade *aktiva delägare*. De andelar som ägs av aktiva delägare benämns kvalificerade andelar. För *passiva delägare*, som inte aktivt deltar i företagets verksamhet, gäller de vanliga reglerna för kapitalinkomster (vilka återfinns i IL 44-52 kapitel) utan förbehåll.¹⁵

2.3.1 Verksam i betydande omfattning

En kvalificerad andel är, enligt IL 57:4, en andel som innehas av en delägare eller till denne närstående, som under beskattningsåret eller något av de fem föregående beskattningsåren, varit verksam i betydande omfattning i företaget eller i annat fåmansföretag som bedriver samma eller likartad verksamhet. Även genom indirekt ägande, exempelvis då ägaren varit verksam i betydande omfattning i ett dotterbolag, anses andelarna vara kvalificerade, varom stadgas i IL 57:4 1st 2p. Vidare finns ytterligare ett antal särskilda regler i IL 57:3-4 som syftar till att genomskåda olika kreativa typer av bolagskonstruktioner, för att således söka hindra kringgående av definitionen kvalificerade andelar.¹⁶

Förarbetena till IL ger vägledning för bedömningen av begreppet *varit verksam i betydande omfattning*: ”En person skall alltid anses verksam i betydande omfattning i ett företag om hans arbetsinsatser har stor betydelse för vinstgenereringen i företaget. Till denna grupp av kvalificerat verksamma hör naturligtvis företagsledare [här är det begreppets gängse mening och ej legaldefinitionen som avses, författarens kommentar] och andra högre befattningshavare. I mindre företag kan arbetsledare och ibland även anställda utan någon ledarbefattning räknas till samma kategori. Detta gäller särskilt i sådana fall där delägarna kan anses bedriva en gemensam verksamhet. Det behöver inte vara fråga om ett heltidsarbete utan arbetsinsatsen måste ses i relation till företagets omfattning och övriga omständigheter. En styrelsemedlem som inte utför kontinuerligt arbete kan dock inte utan vidare anses kvalificerat verksam, även om han gjort enstaka insatser av stor betydelse t.ex. för att skaffa en viktig order till företaget.”¹⁷

Vidare uttalar Skatteverket i sina allmänna råd att ”Vid bedömningen av arbetsinsatsens betydelse bör hänsyn tas till företagets storlek, verksamhet, organisation och övriga omständigheter.”¹⁸

Regeringsrätten har i ett antal fall där verksamheten i fåmansbolag utgjorts av förvaltning av värdepapper och fastigheter ansett att ägaren ej varit verksam i betydande omfattning.

I RÅ 2009 not 68 hade ägaren överlåtit all verksamhet i sitt fåmansaktiebolag och därefter endast bedrivit värdepappersförvaltning.

¹⁵ Lodin, S-O et al, a.a., s. 375.

¹⁶ Lodin, S-O et al, a.a., s. 375.

¹⁷ Prop. 1989/90:110, s. 703.

¹⁸ SKV A 2006:12, punkt 3.1., s. 4.

Regeringsrätten ansåg ägaren ej verksam i betydande omfattning då ägarens arbetsinsats ej haft en påtaglig betydelse för vinstgenereringen i aktiebolaget. Se även RÅ 2004 ref 61 och RÅ 2004 not 162 i vilka Regeringsrätten på liknande grunder ansett ägare i fåmansaktiebolag ej varit verksamma i betydande omfattning då verksamheten i bolagen bestått av kapitalförvaltning.

I RÅ 2007 ref 15 ansågs skattskyldig ej verksam i betydande omfattning i fåmansföretag då verksamheten endast bestod av förvaltning av en fastighet och arbetsinsatsen endast innefattat ett litet antal timmar per år. Se även RÅ 2007 not 37, i vilket Regeringsrätten (med stöd av RÅ 2007 ref 15) ansåg den skattskyldige ej verksam i betydande omfattning då verksamheten bestod i fastighetsförvaltning.

2.3.2 Tidsgränsen

I IL 57:4 1st 1p stipuleras en tidsgräns på fem år, inom vilken en aktiv delägare (som varit verksam i betydande omfattning) måste vänta med att realisera vinsten, för att ej beskattas för någon del. Även i de fall då bolaget börsnoterats (och enligt IL 56:3 ej längre klassificeras som ett fåmansföretag) gäller tidsgränsen på fem år. Delägarna måste således vänta i fem år efter en börsintroduktion innan inkomsten kan beskattas som kapitalinkomst.¹⁹

2.3.3 Likartad verksamhet

Med begreppet likartad verksamhet träffas situationer då aktieägaren (eller till denne närstående) varit verksam i betydande omfattning (och därför gör andelarna kvalificerade) men sedan överfört verksamheten i företaget till ett nytt bolag i vilket delägaren (eller till denne närstående) ej varit verksam i betydande omfattning.²⁰

Reglerna träffar likaså de situationer i vilka moderbolag lämnar utdelning eller försäljs, fastän verksamhet ej har bedrivits i moderbolaget utan i dotterbolag i vilket ägaren varit verksam i betydande omfattning.²¹

¹⁹ Lodin, S-O et al, a.a., s. 376.

²⁰ Eriksson, L; *Karnov lagkommentarer på internet*, kommentar till IL 57:4, not 2029, hämtat 2010-11-11 kl 22:42.

²¹ Lodin, S-O et al, a.a., s. 376.

3 Beskattningsprinciper

För att bättre förstå skatterätten och följaktligen kunna göra rimligare tolkningar av regelverket är det lämpligt att studera de fundamentala rättsliga principer som ligger till grund för skatterätten. I detta avsnitt redovisas de för utredningen adekvata skatterättsliga principerna.

Rättsprinciper är inga rättskällor, de är helt enkelt för vaga för att direkt kunna åberopas. Rättsprinciperna fungerar istället som ett slags fundament som håller samman rättssystemet och ger uttryck för de elementära värdegrunder som präglar rättssystemet.²²

3.1 Likformighetsprincipen

Likformighetsprincipen är en rättvisepincip som innebär att man skall undvika diskriminerande behandling av skattskyldiga och följaktligen skall likartade fall beskattas lika. Ekonomiskt likvärdiga inkomster skall således beskattas lika oberoende av i vilken form inkomsten har uppburits.²³

Docent Krister Andersson menar i Svensk skattetidning att reglerna om fåmansföretag är ett tydligt brott mot likformighetsprincipen. Andersson anser att likformighetsprincipen ger stöd för att fåmansföretagare ej skall beskattas strängare än aktieägare i marknadsnoterade bolag och att själva ägarstrukturen aldrig kan utgöra grund för skattemässig diskriminering. Avslutningsvis argumenterar Andersson för att kapitalvinster normalt sett inte beskattas som arbetsinkomster, utan som kapitalinkomster, varför reglerna för fåmansföretag klart är diskriminerande.²⁴

3.2 Neutralitetsprincipen

Neutralitetsprincipen innebär att skattereglerna inte skall påverka den skattskyldiges val mellan olika handlingsalternativ. Om den skattskyldige väljer mellan olika val så skall dessa, om de är ekonomiskt jämbördiga före skatt, även vara ekonomiskt likvärdiga efter skatt. En situation i vilken lagstiftaren eftersträvat neutralitet är vid val av företagsform: enskild firma, handelsbolag, aktiebolag et cetera. Motivet till detta är att det, av samhällsekonomiska anledningar, stimulerar nyföretagande och underlättar expansion i små och medelstora företag. Vidare syftar neutralitetsprincipen till att minska skatteplanering och att reducera risk för skatteflykt.

²² Pålsson, R; *Inledning till skatterätten*, 2003, s. 57.

²³ Lodin, S-O et al, a.a., s. 36 f.

²⁴ Andersson, K; *Skattelagstiftningen och beskattningsprinciperna – behov av lagändringar*, SST 2006 nr 6-7, s. 437 ff.

Nackdelen blir emellertid att neutralitetsprincipen bidrar till att komplicera skattereglerna.²⁵

3.3 Förutsebarhetsprincipen

Enligt professor Sven-Olof Lodin innebär förutsebarhet på skatterättsens område att de skattskyldiga kan förutse de skattemässiga konsekvenserna av sitt ekonomiska handlande. Detta krav på förutsebarhet är ett villkor för att grundläggande rättssäkerhet skall anses vara för handen. För att en skatt skall kunna legitimeras måste villkor på förutsebarhet uppställas. I det fall då en skatt brister i förutsebarhet kan konsekvensen bli att de skattskyldiga helt sonika avstår från ekonomiskt handlande då de skattemässiga effekterna är osäkra. Mot bakgrund av detta krävs det en tydlig lagstiftning, med ett minimerat antal tolkningsinslag och bedömningsfrågor, för att kravet på förutsebarhet skall anses vara uppfyllt. Därtill erfordras att den av domstolar och myndigheter praktiska rättstillämpningen är förutsebar och fri från skönsmässiga bedömningar.²⁶

Vid rättstillämpning skall, enligt professor Sture Bergström, en domstol i första hand tolka relevant lagtext, för att söka finna svaret på den i fallet aktuella rättsfrågan. Emellertid ger lagtexten inte alltid något klart svar. Domstolen får då i andra hand undersöka andra rättsliga källor av lägre dignitet (främst förarbeten och rättspraxis). Om de sekundära rättskällorna ger svar på rättsfrågan, och svaret är i linje med lagtextens ordalydelse, så följs de vanligen. Dessvärre inträffar ibland situationen då ingen av rättskällorna, varken de primära eller de sekundära, kan ge något svar på rättsfrågan. I dessa fall rekommenderas i litteraturen att rättsregler som är förpliktande för den skattskyldige skall tolkas med försiktighet till fördel för den skattskyldige. Skälet för en sådan restriktiv tolkning är att regler som är av konfiskatorisk karaktär – och därför innebär allvarliga ingrepp i den skattskyldiges privata förhållanden – av rättssäkerhetsskäl bara skall tillämpas i klara fall. Detta för att den skattskyldige så långt det är möjligt skall kunna förutse domstolens avgöranden. Vidare förordar Bergström på motsatt vis att bestämmelser som tillerkänner den skattskyldige förmåner frikostigt skall tolkas till fördel för den skattskyldige.²⁷

Bergström menar att domstolarnas avgöranden främst skall vara förutsebara för en fackman, eller åtminstone för en erfaren jurist. Bergström anser att den enskilde många gånger kan ha svårigheter vid tolkning av lagtext och att det därför är inte är realistiskt att tro att den enskilde skulle kunna tillgodogöra sig innehållet i förarbeten och praxis.²⁸

²⁵ Lodin, S-O et al, a.a., s. 37 f.

²⁶ Lodin, S-O; *Några kvalitetskrav på en god skattelagstiftning*, SN 2007 nr 9, s. 477 ff.

²⁷ Bergström, S; *Förutsebarhet*, 1987, s. 11 f.

²⁸ Bergström, S, a.a., s. 12.

Bergström uttalar vidare att det på skatterättens område gäller att: ”Det brukar betonas, att den enskilde bör få gränserna för olika skattebestämmelser klart angivna för sig, så att effektiviteten i det ekonomiska livet inte hindras och oväntade negativa överraskningar inte behöver uppkomma för de skattskyldiga.”²⁹

Advokat Anne Ramberg menar att det svenska skattesystemet, med komplicerade skatteregler och svårbedömd rättstillämpning, uppvisar allvarliga brister vad gäller förutsebarhet. Ramberg anser att legalitetsprincipen och förutsebarhetsprincipen satts ur spel då skattereglerna formulerats alltför generellt och ständigt justeras, vilket kan uppfattas som att skattebesluten sker skönsmässigt utan betryggande stöd i tydliga normer. Vidare argumenterar Ramberg att då det skatterättsliga institutet *genomsyn* används – för att komma åt skenhandlingar som syftar till skatteundvikande – så får olika begrepp och tolkningsmetoder olika innebörd beroende av huruvida prövningen gjorts utifrån skatterättsliga eller civilrättsliga förutsättningar. Det är denna bristande enhetlighet som, enligt Ramberg, ger till resultat att förutsebarheten försvagas. Resultatet blir att den skattskyldige får stå risken för att normerna är svävande, vilket Ramberg menar är orimligt i ett rättssamhälle. Den skattskyldige är därför, i ett skattesystem med komplicerade normer med svårförutsägbar tillämpning, i stort behov av juridisk hjälp. Då samhället ovilligt beviljar rättslig hjälp i skattemål innebär det i praktiken ”en nedmontering av välfärdsstaten och ett ringaktande av rättsstatliga principer.”³⁰

Trots att Ramberg är advokat och därför kan tänkas argumentera i egen sak då hon hävdar att skattskyldiga är i stort behov av jurister när skattesystemet är komplicerat och svårförutsägbart, så torde hon härvidlag ha en stor poäng. Ju fler lagändringar som sker på det skatterättsliga området desto snårigare blir regelverket och ju svårare blir det för den enskilde (och dennes rådgivare) att överblicka och förutsäga de skatterättsliga konsekvenserna av olika ekonomiska handlingar.

²⁹ Bergström, S, a.a., s. 18.

³⁰ Ramberg, A; *Skatten och medborgarna*, Advokaten 2006 nr 4, s. 4 f.

4 Alternativ för vinstöverföring

I detta avsnitt kommer att redogöras för några av de vanligaste formerna för vinstöverföring från fåmansföretaget till dess ägare. Tyngdpunkten skall läggas på de vanligaste alternativen löneuttag och utdelning, vilka sedermera i nästa kapitel skall jämföras närmare.

4.1 Levnadsomkostnader – privata utgifter

Ett sätt för ägare att tillskansa sig medel från sitt fåmansföretag är att låta bolaget betala för ägarens levnadsomkostnader. Detta är utan tvivel det ur skattemässigt hänseende mest fördelaktiga sättet att överföra likvida medel från bolaget till dess ägare. Eftersom levnadsomkostnaderna dras av från bolagets inkomst, så minskar bruttoresultatet med motsvarande belopp och beskattningen sjunker således med avdraget multiplicerat med bolagets effektiva skattesats. På så vis uppstår dubbla skattefördelar, dels eftersom ägaren inte blir beskattad för uttaget, dels därför att uttaget (läs levnadsomkostnaderna) dras av från bolagets inkomst och således minskar skatten för bolaget.

Emellertid strider avdrag för levnadsomkostnader mot en av skatterättens mest grundläggande principer, nämligen att endast utgifter för att förvärva och bibehålla inkomster får dras av som kostnad, varom stadgas i IL 16:1 1st. Vidare förtydligar IL 9:2 att den skattskyldiges levnadsomkostnader och liknande utgifter helt enkelt inte får dras av.

Som allmän utgångspunkt vid bedömningen av vilka kostnader som är avdragsgilla gäller att det vanligtvis är tillräckligt att utgiften gjorts i och för företaget. Det skall således existera kausalitet mellan inkomstens förvärvande och kostnaden. Domstolar och myndigheter skall i princip endast pröva huruvida tillräckligt sammanhang mellan inkomst och utgift är förhanden och inte om kostnaden varit resonlig, för dyr, nödvändig eller lönande. Vad gäller aktiebolag så finns det dock en tydlig presumtion för att deras utgifter lever upp till kausalitetskravet för avdragsrätt. Emellertid uppställs hårdare krav på fåmansföretag, eftersom ägarna enklare kan belasta bolaget med för verksamheten främmande utgifter.³¹

Vanligen ses transaktioner i vilka bolaget betalar för en delägars privata utgifter som en förtäckt utdelning och skall beskattas med hänsyn därtill (se avsnitt 4.4 nedan). Om delägaren vidare är anställd i bolaget så kan transaktionen ses som en förtäckt lön, vilken skall beskattas i enlighet med reglerna därför (se avsnitt 4.2 nedan). Docent Mats Tjernberg menar att det, mot bakgrund av den ekonomiska intressegemenskap som existerar mellan fåmansbolaget och dess ägare, normalt sett föreligger en stark

³¹ Lodin, S-O et al, a.a., s. 82 ff.

misstänksamhet från det fiskala mot delägare i fåmansföretaget om att sistnämnda låter företaget bekosta ägarens privata utgifter.³²

Trots myndigheternas misstänksamhet föreligger ingen presumtion för att den skattskyldige har nyttjat en förmån endast mot bakgrund av att förmån finns tillgänglig att disponera. Detta slog Regeringsrätten fast i RÅ 1992 ref 108 där en anställd hade möjlighet att erhålla på arbetsplatsen fri kostförmån, men på grund av att den anställde var vegetarian hade denna ej utnyttjat förmånen och därför ej beskattats för kostförmån. Tjernberg menar att endast möjligheten för en skattskyldig att nyttja en förmån ej är tillräcklig för beskattning, det krävs därför ett faktiskt utnyttjande av förmånen. Dock understryker Tjernberg att det på delägare av fåmansföretag ställs ett högre beviskrav än vanliga anställda, på grund av avsaknaden av ett reellt tvåpartsförhållande mellan bolaget och dess ägare.³³

Beträffande de två troligtvis vanligast förekommande förmånerna i fåmansföretag, bil och bostad, har Regeringsrätten förtydligt rättsläget i fråga om bevisprövningen därför.

För beskattning av förmån av bil har det i RÅ 2001 ref 22 fastslagits att, för att förmånsbeskattning skall kunna ske måste privatkörning ha ägt rum i mer än ringa omfattning. Regeringsrätten uttalade att ”Skattepliktigt bilförmån skall alltså anses föreligga om inte presumtionen bryts genom att det görs sannolikt att privatkörning inte har förekommit i den omfattning som fordras för beskattning.”³⁴

För beskattning av bostadsförmån har det i RÅ 2002 ref 53 fastslagits att det inte uppställs något krav på att bostadsförmånen faktiskt har åtnjutits, utan enbart att fri dispositionsrätt har förelegat. Regeringsrätten uttalade att ”En bostadsförmån av det slag som föreligger i detta mål karaktäriseras främst av den fria dispositionsrätten till fritidshuset. Detta gäller oavsett i vilken utsträckning fritidshuset faktiskt har nyttjats av den skattskyldige. Värdet av bostadsförmånen bör därför beräknas på grundval av denna dispositionsrätt. För det fall den skattskyldige gör sannolikt att dispositionsrätten varit inskränkt i något avseende, t.ex. genom att bostaden under en tid varit uthyrd, bör förmånsvärdet sättas ned med hänsyn till omfattningen av denna inskränkning.”³⁵

4.1.1 Verkliga löneförmåner

Med verkliga löneförmåner avses förmåner som är fullt avdragsgilla (som kostnader) i fåmansföretaget och som den anställde ej förmånsbeskattas för. Vidare har fåmansföretaget i de flesta fall för de verkliga förmånerna även avdragsrätt för eventuellt erlagd moms och behöver därtill givetvis inte

³² Tjernberg, M, a.a., s. 123.

³³ Tjernberg, M, a.a., s. 123 f.

³⁴ RÅ 2001 ref 22.

³⁵ RÅ 2002 ref 53.

heller betala sociala avgifter. Detta får till följd att företagaren undviker beskattning och helt och hållet kan tillgodogöra sig värdet motsvarande de verkliga förmånerna.³⁶

Urban Rydin och Bertil Båvall har, utan anspråk på fullkomlighet, sammanställt de verkliga förmånerna som ägare till fåmansföretag kan åtnjuta.³⁷

- **Arbetsredskap**, enligt de i IL 11:8 stadgade villkoren.
- **Fria kläder**, enligt de i IL 11:9 stadgade villkoren.
- **Gruppliv- och grupp försäkringar m.m.**, enligt de i IL 11:19-20 stadgade villkoren.
- **Hälso- och sjukvård samt tandvård**, enligt de i IL 11:18 stadgade villkoren.
- **Personalvårdsförmåner**, enligt de i IL 11:11-12 stadgade villkoren.
- **Rabatter**, enligt de i IL 11:13 stadgade villkoren.
- **Utbildning vid omstrukturering m.m.**, enligt de i IL 11:17 1st stadgade villkoren.

4.1.2 Förmåner som beskattas som lön

För övriga förmåner som ej kan klassificeras som verkliga förmåner gäller att de värderas till ett marknadspris och därefter beskattas som vilken annan lönekostnad som helst. Med marknadspris avses det pris vilket ägaren skulle ha fått betala om varan eller tjänsten sålts på den fria marknaden med affärsmässiga villkor. Rydin och Båvall ger, utan anspråk på fullkomlighet, typiska exempel på förmåner som beskattas som lön: städhjälp, trädgårdshjälp, hjälp med barnpassning, fritt drivmedel till fordon, förmån av fri eller subventionerad bostad, fri eller subventionerad telefon och fritt garage eller parkeringsplats. Eftersom dessa typer av förmåner beskattas som lön finns det ingen skattemässig fördel att vinna på att utnyttja dem.³⁸

4.1.3 Schablonbeskattade förmåner

För vissa vanligt förekommande förmåner har lagstiftaren frångått principen om marknadsmässig värdering och istället infört en schablonmässig värdering. Anledningen till detta är att det är praktiskt vid lagtillämpningen samt enklare att kontrollera. De schablonvärderade förmånerna är bilförmån, kostförmån och i vissa fall förmån av semesterbostad. För att den skattskyldige skall tjäna på att utnyttja de schablonbeskattade förmånerna måste utnyttjandet vara av sådan omfattning att det överstiger det värde som schablonvärderingen utgör. Om den skattskyldige ej utnyttjar förmånen i

³⁶ Rydin, U & Båvall, B; *Beskattning av ägare till fåmansföretag*, 2008, s. 204.

³⁷ Rydin, U & Båvall, B, a.a., s. 204 ff.

³⁸ Rydin, U & Båvall, B, a.a., s. 199 ff.

sådan omfattning så kan förmånen istället utgöra en skattemässig belastning.³⁹

4.2 Kontant lön

Något lönebegrepp existerar varken inom skatterätten eller inom civilrätten.⁴⁰ Emellertid ger Nationalencyklopedin följande allmänspråkliga definition av begreppet lön: ”ersättning för arbete enligt anställningsavtal. Lön kan utgöras av såväl kontanter som rätt till tjänstepension o.d. samt naturaförmåner.”⁴¹ Skatterätten uppställer inget krav på att fåmansföretagare måste ta ut lön (eller annan typ av ersättning) för dennes arbetsinsats i företaget. Det står således företagaren fritt att välja om företagets vinstmedel skall vara kvar i bolaget eller utbetalas. Vidare kan fåmansföretagaren även ta ut lön som överstiger den marknadsmässiga nivån. Därutöver finns möjligheten att reducera (eller nollställa) fåmansföretagets resultat genom att *i efterskott* nyttja olika möjligheter till lönekopplade skuldreserveringar. Förutsatt att skuldreserveringen ej strider mot god redovisningssed så är den avdragsgill för det aktuella avsättningsåret, men mottagaren beskattas först när beloppet kan disponeras.⁴² Genom löneuttaget berättigas löntagaren ett antal förmåner i det allmänna socialförsäkringssystemet. Lönen utgör beräkningsgrund för förmåner såsom sjukpenning och pension.⁴³ Mer om dessa beräkningar nedan.

4.2.1 Lönebeskattningens två led

Lönebeskattningen kan skildras genom en systematisk uppdelning i två led. Det första ledet fokuserar på arbetsgivarens (alltså företagets) uppbördsskyldigheter och det andra ledet inriktas på löntagaren och dennes belastande av skatter och avgifter.⁴⁴

4.2.1.1 Första ledet

I det första ledet erlägger företaget arbetsgivaravgifter och innehåller preliminär skatt. Lönesumman, arbetsgivaravgifterna och preliminärskatten är alla avdragsgilla för bolaget och detta medför att någon ekonomisk dubbelbeskattning ej sker på de vinstmedel som ägaren väljer att utbetala.

4.2.1.1.1 Arbetsgivaravgifter

Arbetsgivaravgifter skall erläggas om företaget har betalat lön eller annan ersättning för arbete till anställd eller annan person med A-skattesedel,

³⁹ Rydin, U & Båvall, B, a.a., s. 233.

⁴⁰ Rydin, U & Båvall, B, a.a., s. 175.

⁴¹ Nationalencyklopedin på internet, sökord ”Lön”, hämtat 2010-12-07 kl 15:28.

⁴² Rydin, U & Båvall, B, a.a., s. 175.

⁴³ Rydin, U & Båvall, B, a.a., s. 180.

⁴⁴ Rydin, U & Båvall, B, a.a., s. 176.

varom stadgas i SAL 2 kapitlet. Om lön eller ersättning understiger 1000 kronor under ett beskattningsår skall arbetsgivaravgifter ej erläggas. Betalning av arbetsgivaravgifter är vanligtvis förmånsgrundande för mottagaren, vilket innebär att de utgör beräkningsgrund för mottagarens sociala förmåner (såsom exempelvis pension och sjukpenning). Arbetsgivaravgifterna för 2010 är för de flesta 31,42% (vilket beräknas på bruttolönen) och består av följande delar:⁴⁵

Ålderspensionsavgift	10,21%
Efterlevandepensionsavgift	1,70%
Sjukförsäkringsavgift	5,95%
Föräldraförsäkringsavgift	2,20%
Arbetskadeavgift	0,68%
Arbetsmarknadsavgift	4,65%
Allmän löneavgift	6,03%
Totalt:	31,42%

För att stimulera arbetsmarknaden och således göra det billigare att anställa vissa kategorier av arbetstagare gäller för några särskilda grupper lägre arbetsgivaravgifter.⁴⁶ För anställda som vid början av året ej fyllt 26 år är arbetsgivaravgifterna 15,49% (vilket innefattar hela ålderspensionsavgiften, men endast en fjärdedel av summan av övriga avgifter). Vidare gäller för anställda födda 1938-1944 att endast ålderspensionsavgiften på 10,21% betalas. Slutligen för personer födda 1937 eller tidigare skall inga arbetsgivaravgifter erläggas.⁴⁷

Socialförsäkringarna infördes under tidigt 1900-tal som ett led i utvecklingen av den moderna välfärdsstaten Sverige. Initialt hade socialförsäkringen karaktären av ett rent försäkringssystem, men med tiden kom emellertid avgifterna att alltmer utvecklas till rena skatter. Ett exempel härpå är den allmänna löneavgiften (specificerad ovan) vilken utgör en ren skatt. Vidare finns ett tak på 7,5 IBB,⁴⁸ vilket motsvarar en årsinkomst på 383 250 kronor, för den pensionsgrundande och sjukpenninggrundande inkomsten. Detta innebär att löneutbetalningar upp till 7,5 IBB per år bidrar till mottagarens pension och sjukpenning. För löneutbetalningar som under ett år överstiger 7,5 IBB utgör emellertid de sociala avgifterna enbart en skatt, vilken ej ger löntagaren några direkta motprestationer.⁴⁹

4.2.1.1.2 Preliminärskatt

Löntagare och näringsidkare separeras i skatteuppbördsmissigt hänseende då de förses med olika typer av skattsedlar. Löntagare tilldelas A-skattsedel och näringsidkare får ansöka om F-skattsedel.⁵⁰ Lagstiftaren har genom

⁴⁵ SKV463.

⁴⁶ Borg, A & Littorin, S O; *Breda ungdomsinsatser i budgeten*, Newsmill 2009-09-21.

⁴⁷ Skatteverkets hemsida, hämtat 2010-12-07 kl 19:00.

⁴⁸ År 2010 fastställde regeringen inkomstbasbeloppet till 51 100 kronor, enligt Förordning (2009:926) om inkomstbasbelopp för år 2010.

⁴⁹ Lodin, S-O et al, a.a., s. 587 ff.

⁵⁰ Lodin, S-O et al, a.a., s. 681.

institutet *preliminärskatt* ålagt arbetsgivaren förpliktelsen att göra ett preliminärt skatteavdrag i samband med utbetalningen av den anställdes lön, då den anställde innehar A-skattsedel, om vilken det stadgas i SBetL 5:1-2. Arbetsgivaren fyller härvidlag funktionen som uppbördsmän åt statsmakten, eftersom arbetsgivaren både redovisar och inbetalar arbetstagarens skatt till staten. I de fall då den anställde istället innehar F-skattsedel har arbetsgivaren inget ansvar att svara för redovisning eller innehållande av preliminärskatt.⁵¹ Näringsidkare med F-skattsedel har istället det fulla ansvaret att själva betala skatter och avgifter till Skatteverket, vilket stadgas i SBetL 4:4.

4.2.1.2 Andra ledet

I det andra ledet – där fokus riktas på löntagaren – avgörs den slutliga skatten. För beräkning av den slutliga skatten måste ett flertal olika bestämmelser tas i beaktande. Dessa bestämmelser indelas i kategorierna grundavdrag, jobbskatteavdrag, allmän pensionsavgift, kommunalskatt, kyrko- och begravningsavgifter samt statlig inkomstskatt. Nedan redogörs systematiskt för dessa kategorier.

4.2.1.2.1 Grundavdrag

Grundavdraget utesluter en del (ett minimibelopp) av förvärvsinkomsten från beskattning. Lönebelopp upp till grundavdraget är följaktligen skattefritt. IL 63:2 ger vid handen att fysiska personer, som någon gång under beskattningsåret varit obegränsat skattskyldiga i Sverige, medges fullt grundavdrag enligt bestämmelserna i IL 63:3-3a. Grundavdraget motiveras med att låg- och medelinkomsttagare skall få en lindrigare beskattning.⁵² Avgörande för grundavdragets storlek är därför den taxerade förvärvsinkomsten.⁵³ För inkomståret 2010 gäller följande grundavdrag:⁵⁴

<u>Taxerad förvärvsinkomst</u>	<u>Grundavdrag</u>
0- 17 900	taxerad förvärvsinkomst
18 000- 42 300	18 000
42 400-115 300	18 100-32 600
115 400-132 300	32 700 ← maximalt grundavdrag
132 400-333 300	32 600-12 600
333 400-	12 500

4.2.1.2.2 Jobbskatteavdrag

Jobbskatteavdraget syftar till att maximera antalet arbetande, vilket åstadkoms genom att göra det mer lönsamt att arbeta. I praktiken medför jobbskatteavdraget en skattelindring för de skattskyldiga som har inkomster från anställning eller aktiv näringsverksamhet. Följaktligen ges därför inget

⁵¹ Lodin, S-O et al, a.a., s. 681 ff.

⁵² Lodin, S-O et al, a.a., s. 58.

⁵³ Rydin, U & Båvall, B, a.a., s. 178 f.

⁵⁴ Uppgifterna är hämtade från Skatteverkets hemsida (och uträknade enligt reglerna i IL 63 kap.), hämtat den 2010-12-08 kl 15:45.

avdrag för inkomster såsom ersättningar från Försäkringskassan, A-kassa, pensioner eller dylika inkomster.⁵⁵ Jobbskatteavdraget har genomförts i fyra steg från 2007-2010.⁵⁶ Språkligt sett är termen jobbskatteavdrag aningen missvisande då det egentligen inte är fråga om något avdrag, utan istället en skattereduktion. Skattereduktionen går ut på att den kommunala inkomstskatten reduceras med ett belopp som avgörs av inkomstens storlek. Skattereduktionen sker helt per automatik och den skattskyldige behöver således inte göra något yrkande därom.⁵⁷ Tabellen nedan anger jobbskatteavdragets storlek för olika inkomster, inkomståret 2010.⁵⁸

<u>Månadslön</u>	<u>Jobbskatteavdrag (per månad)</u>
0-1000	0
2000-14 000	20-997
15 000-27 000	1059-1731
28 000→	1756

Då den allmänna livslängden ökar i Sverige, parallellt med att pensionsåldern är oförändrad, strävar regeringen efter att hålla äldre människor kvar på arbetsmarknaden. Som ett led i detta strävande har jobbskatteavdraget höjts för alla arbetande som vid beskattningsårets början fyllt 65 år. Detta syftar till att ge den äldre delen av arbetskraften (≥65 år) incitament till att fortsätta arbeta även efter pensionsåldern.⁵⁹

4.2.1.2.3 Allmän pensionsavgift

Ålderspensionen grundas på inkomst av tjänst (och aktiv näringsverksamhet) och finansieras från två håll, dels från arbetsgivaren, dels från arbetstagaren. Arbetsgivaren inbetalar som bekant en ålderspensionsavgift på 10,21%, vilken ingår i arbetsgivaravgifterna (se avsnitt 4.2.1.1.1 ovan). Arbetstagaren betalar i sin tur allmän pensionsavgift på 7% av bruttolönen.⁶⁰ För den allmänna pensionsavgiften finns det, till skillnad mot ålderspensionsavgiften, ett tak på 8,07 IBB, enligt LAP 3§ 3st, vilket motsvarar en maximal avgift på 28 800 kronor för 2010.⁶¹ Vidare medges löntagaren en skattereduktion på 100% av den erlagda allmänna pensionsavgiften.⁶² Därtill finns ett golv på 42,3% av det för året gällande prisbasbeloppet, varom stadgas i LAP 4§ 1st, vilket för 2010 motsvarar 17 935 kronor.⁶³ Detta innebär att på inkomster understigande 17 935 kronor (för år 2010) erläggs ingen allmän pensionsavgift.

⁵⁵ Rydin, U & Båvall, B, a.a., s. 178 f.

⁵⁶ Regeringens hemsida, hämtat 2010-12-08 kl 22:30.

⁵⁷ Rydin, U & Båvall, B, a.a., s. 178 f.

⁵⁸ Skatteverkets hemsida, hämtat 2010-12-08 kl 22:45.

⁵⁹ Rydin, U & Båvall, B, a.a., s. 179.

⁶⁰ Lodin, S-O et al, a.a., s. 603.

⁶¹ År 2010 fastställde regeringen inkomstbasbeloppet till 51 100 kronor, enligt Förordning (2009:926) om inkomstbasbelopp för år 2010.

⁶² Skatteverkets hemsida, hämtat 2010-12-09 kl 12:00.

⁶³ År 2010 fastställde regeringen prisbasbeloppet till 42 400 kronor, enligt Förordning (2009:924) om prisbasbelopp och förhöjt prisbasbelopp för år 2010.

4.2.1.2.4 Kommunalskatt

I RF 1:7 2st fastslås den kommunala beskattningsrätten, vilken innebär att kommunerna har rätt att ta ut skatt för skötseln av sina uppgifter. Det åligger kommunfullmäktige att årligen fastställa kommunens skattesats. Emellertid inskränks den kommunala beskattningsrätten av de ramar som lagstiftaren uppställer i lag, varom stadgas i RF 8:5. Kommunalskatten grundas endast på inkomst av tjänst och näringsverksamhet, samt betalas endast av fysiska personer. Vidare är kommunalskatten proportionell, vilket innebär att den är lika stor oavsett inkomstens storlek.⁶⁴ Den genomsnittliga svenska kommunalskatten för inkomståret 2010 var 31,56% (inklusive landstingsskatt och exklusive begravningsavgift).⁶⁵ Kommunalskattesatserna skiljer sig mellan kommunerna och 2010 hade Ragunda kommun den högsta kommunalskatten vilken var 34,17% och Vellinge kommun den lägsta kommunalskatten vilken var 28,89%.⁶⁶ Det skiljde således 5,28% mellan kommunen med den högsta respektive lägsta kommunala skattesatsen år 2010.

4.2.1.2.5 Kyrko- och begravningsavgifter

Kyrkoavgiften finansierar i huvudsak Svenska kyrkan (men även vissa andra godkända trossamfund) och betalas av personer som, vid avstämningsdagen den 1 november föregående år, är medlemmar i ett registrerat trossamfund.⁶⁷ Det är således upp till var och en att genom medlemskap bestämma huruvida vederbörande vill betala kyrkoavgift eller ej. Kyrkoavgiften fastställs av kyrkofullmäktige i respektive församling. Avgiften skiljer sig därför åt i landets olika församlingar. Den lägsta kyrkoavgiften var år 2010 0,6% och den högsta uppgick samma år till 2,3%.⁶⁸ Genomsnittlig kyrkoavgift (exklusive begravningsavgift) var 0,98% år 2010.⁶⁹ Vidare slås kyrkoavgiften ihop med begravningsavgiften för medlemmar i trossamfund, enligt 2§ lag (1999:291) om avgift till registrerat trossamfund. Övriga bestämmelser om kyrkoavgiften finns stadgade i samma lag.

Begravningsavgiften finansierar den löpande begravningsverksamheten och bestäms av den som är ansvarig för begravningsverksamheten på orten. Oftast är det en församling som är begravningsansvarig, men i kommunerna Stockholm och Tranås är det kommunen som ansvarar för begravingar. I de fall då den skattskyldige är medlem i ett registrerat trossamfund är det församlingen som beslutar om begravningsavgiftens storlek. Om den skattskyldige däremot inte är medlem i något trossamfund så fastställer Kammarkollegiet begravningsavgiften.⁷⁰ Den genomsnittliga begravningsavgiften var för inkomståret 2010 0,22%.⁷¹ Begravningsavgiften

⁶⁴ Pålsson, R, a.a., s. 13.

⁶⁵ Ekonomifakta på internet, hämtat den 2010-12-09 kl 14:00.

⁶⁶ SCB:s hemsida, hämtat den 2010-12-09 kl 14:00.

⁶⁷ Rydin, U & Båvall, B, a.a., s. 178.

⁶⁸ Svenska kyrkans hemsida, hämtat den 2010-12-09 kl 15:00.

⁶⁹ Skatteverkets hemsida, hämtat den 2010-12-09 kl 15:10.

⁷⁰ Kammarkollegiets hemsida, hämtat den 2010-12-09 kl 17:40.

⁷¹ Skatteverkets hemsida, hämtat den 2010-12-09 kl 17:20.

betalas av alla och den går således ej att undvika. För de som inte är medlemmar i något trossamfund gäller att endast begravningsavgiften betalas, då någon kyrkoavgift ej skall erläggas.⁷² Bestämmelser om begravningsavgiften finns stadgade i Begravningslag (1990:1144).

4.2.1.2.6 Statlig inkomstskatt

Statlig inkomstskatt på tjänst och näringsverksamhet är (till skillnad från kommunal skatt) progressiv till sin natur. Progressiviteten består av två steg och innebär att skattesatsen ökar i takt med inkomsten. Detta innebär i praktiken att personer med högre inkomster avhänder en procentuellt större del av inkomsten till skatter.⁷³ Vid beräkning av gränser för när statlig inkomstskatt skall erläggas använder man sig av den så kallade *skiktgränsen*. Skiktgränsen är lika med beskattningsbar förvärvsinkomst, vilket är taxerad inkomst reducerad med grundavdrag. Det finns två skiktgränser för den statliga inkomstskatten. Den första skiktgränsen för inkomståret 2010 är 372 100 kronor, vilket innebär att inkomster som överstiger detta belopp även skall belastas med en statlig inkomstskatt på 20%, vilken läggs på ovanpå den kommunala skattesatsen. Den andra skiktgränsen för inkomståret 2010 är 532 700 kronor, vilket medför att inkomster som överstiger detta belopp skall belastas med ytterligare 5% statlig inkomstskatt (så kallad värnskatt), vilken läggs på ovanpå den kommunala och den statliga skatten.⁷⁴ Ett belysande exempel härpå skall ges. Om den skattskyldiges förvärvsinkomst år 2010 överstiger 532 700 kronor så blir (vid en antagen kommunalskatt på 31%) marginals-katten 56%, vilket innebär att det belopp som överstiger 532 700 kronor skall beskattas med marginals-kattesatsen 56%.

4.3 Aktieutdelning

Inkomstskattelagen ger ingen definition av det skatterättsliga utdelningsbegreppet. Likaså i förarbetena⁷⁵ till IL lyser begreppsdefinitionen med sin frånvaro. I lagkommentarerna till IL:s andra kapitel framhävs dock att många i IL vanligt förekommande begrepp, termer och uttryck ej definieras i IL och då gäller istället ordets allmänna innebörd, eventuell definition i annan lagstiftning eller en inom civilrätten allmänt vedertagen term.⁷⁶

Inom aktiebolagsrätten insorteras utdelningsbegreppet i det aktiebolagsrättsliga begreppet värdeöverföring, varom stadgas i ABL 17:1. Med värdeöverföring avses transaktioner vilka har till följd att kapital lämnar aktiebolaget. Denna värdeöverföring kan ske *öppet* genom ett av

⁷² Rydin, U & Båvall, B, a.a., s. 178.

⁷³ Pahlsson, R, a.a., s. 13 & 24.

⁷⁴ Skatteverkets hemsida, hämtat den 2010-12-09 kl 18:20.

⁷⁵ Prop. 1999/2000:2.

⁷⁶ Bækkevold, A; *Karnov lagkommentarer på internet*, kommentar till IL 2 kap., not 18, hämtat den 2010-12-10 kl 15:50.

bolagsstämman fattat beslut, eller *förtäckt* genom att ägarna ej till punkt och pricka följt ABL:s formaliteter beträffande bolagsstämma. Det är således beslutsprocessen som frånskiljer de två olika varianterna. Principen är att endast bolagets fria kapital kan överföras, enligt ABL 17:3, för att borgenärsskyddet skall upprätthållas. Visserligen är grundsynen den att utdelningen skall företas öppet, men så länge bolaget har täckning för det bundna kapitalet så godkänns även förtäckta utdelningar beslutade av samstämmiga ägare.⁷⁷

Eftersom aktiekapitalet är ägarnas kapital finns det, utöver kapitaltäckningskravet, inga regler (vare sig civilrättsliga eller skatterättsliga) som begränsar utdelningens storlek. Så länge det finns utdelningsbara vinstmedel att tillgå i bolaget kan utdelning följaktligen ske. Oaktat aktiekapitalets storlek kan fåmansföretagaren alltså tillgodogöra sig samtliga vinstmedel i bolaget.⁷⁸

4.3.1 Skattemässiga skillnader mellan löneuttag och aktieutdelning

Vid utdelning sker beskattningen i två led, vilket brukar benämnas ekonomisk dubbelbeskattning. Utdelningen är i motsats till löneuttaget inte avdragsgill, varför resultat initialt måste framräknas och beskattas med sedvanlig bolagsskatt, innan utdelning kan ske. I det första ledet beskattas (på bolagsnivå) således bolagets vinst med bolagsskatt, vilken år 2010 är 26,3%.⁷⁹ I det andra ledet beskattas (på ägarnivå) utdelningen som kapitalinkomst med skattesatsen 30%.⁸⁰ Normalt sett blir det totala skatteuttaget 48,41%.⁸¹

Även vid löneuttag sker som bekant beskattningen i två led, det vill säga ett uttag av sociala avgifter hos företaget och ett skatteuttag hos ägaren (låt vara att bolaget har en skyldighet att inbetala preliminärskatt åt löntagaren). För företaget är dock hela lönesumman inklusive arbetsgivaravgifterna avdragsgilla som kostnader.⁸² Det totala utbetalade beloppet (lön och arbetsgivaravgifter) ”kostar” bolaget endast 73,7% av det utbetalade beloppet, eftersom bolaget får en skattesänkning på motsvarande 26,3% av det utbetalade beloppet. Hos ägaren sker lönebeskattningen med kommunalskatt och därpå eventuell statlig inkomstskatt, beroende på årets totala lönesumma.⁸³ Det totala skatte- och avgiftsuttaget blir (vid en antagen kommunalskatt på 31%) således 52,68% vid inkomster som understiger skiktgränserna för statlig skatt. Om inkomsten dessutom överstiger skiktgränserna för statlig skatt blir det totala skatte- och avgiftsuttaget

⁷⁷ Sandström, T; *Svensk aktiebolagsrätt*, 2007, s. 286 f.

⁷⁸ Rydin, U & Båvall, B, a.a., s. 284.

⁷⁹ Skatteverkets hemsida, hämtat den 2010-12-10 kl 16:30.

⁸⁰ Skatteverkets hemsida, hämtat den 2010-12-10 kl 16:30.

⁸¹ Rydin, U & Båvall, B, a.a., s. 281.

⁸² Rydin, U & Båvall, B, a.a., s. 281.

⁸³ Rydin, U & Båvall, B, a.a., s. 281.

66,40% för inkomster överstigande den nedre skiktgränsen och 69,82% för inkomster som överstiger den övre skiktgränsen.

4.3.2 Den skattemässiga särregleringen av fåmansföretag – en återkoppling

Mot bakgrund av det ovan anförda är det rimligt att anta att den skattskyldige fåmansföretagaren i möjligaste mån vill omvandla vad som i verkligheten är arbetsinkomster till kapitalinkomster, för att således minska den totala skattebördan.

För fåmansföretagare är det på grund av avsaknaden av ett faktiskt tvåpartsförhållande (se kapitel 1.1) inte omöjligt att omvandla arbetsinkomster till kapitalinkomster. Lagstiftaren har dock sökt lösa denna problematik med hjälp av de så kallade fåmansreglerna, i IL 56-57 kapitel, vilka syftar till att hindra den skattemässiga inkomstomvandlingen. Detta sker genom att en så kallad kapitalavkastningsmodell bestämmer den maximala kapitalinkomst som fåmansföretagaren kan dela ut med belastning av den lägre kapitalskatten. Den utdelning som överskrider den maximala kapitalinkomsten beskattas av neutralitetsskäl som arbetsinkomst.⁸⁴

4.3.3 Kapitalavkastningsmodellen

Kapitalavkastningsmodellen går ut på att identifiera en *normal* avkastning på det kapital som ägaren investerat i fåmansföretaget. Reglernas funktion är att differentiera verksamma delägars utdelningar till inkomstlagen kapital respektive tjänst. Initialt bestäms ett *gränsbelopp*, vilket är det maximala belopp som kan beskattas som kapitalinkomst. Det av delägaren erhållna utdelningsbelopp som överstiger gränsbeloppet utgör *överutdelning* och skall beskattas i inkomstlaget tjänst. I det fall då delägarna inte har möjlighet att utnyttja det fulla utdelningsutrymmet ett visst år finns ett så kallat *sparat utdelningsutrymme* att tillgå, vilket kan utnyttjas vid senare tillfälle.⁸⁵

4.3.3.1 Reglernas tillämplighet

För att reglerna skall bli tillämpliga uppställer IL följande krav (för begreppsdefinitioner se kapitel 2):

- Att utdelningen sker på *kvalificerade andelar*, enligt IL 57:2.
- Att utdelningen sker från ett *fåmansföretag*, enligt IL 57:2-4.
- Att utdelningen sker till *fysiska personer*, enligt IL 57:2.

⁸⁴ Rydin, U & Båvall, B, a.a., s. 281 f.

⁸⁵ Rydin, U & Båvall, B, a.a., s. 289.

Det första kravet, att utdelningen skall ske på kvalificerade andelar, medför att delägaren har varit verksam i bolaget och alltså utfört arbetsprestationer däri. Det andra kravet, att utdelningen skall ske från ett fåmansföretag, urskiljer de situationer i vilka det saknas ett reellt tvåpartsförhållande. Slutligen innebär det tredje kravet, att utdelningen skall ske till fysiska personer, att ägaren skall ha en viss karaktär (rättssubjekt = fysisk person) för att skatten skall kunna uppdelas i inkomstlagen kapital och tjänst.⁸⁶

4.3.3.2 Reglernas innehåll

Utdelning på kvalificerade andelar från ett fåmansföretag till en fysisk person skall, enligt IL 57:2, beskattas i inkomstlagen kapital med belopp upp till gränsbeloppet och därefter skall överutdelningen (belopp överstigande gränsbeloppet) beskattas i inkomstlagen tjänst. Med utdelning likställs, enligt IL 57:2, vinst vid minskning av aktiekapital med indragning av aktier. Till den del utdelningen faller inom gränsbeloppet tas 2/3-delar av det utdelade beloppet upp till beskattning, varom stadgas i IL 57:20. Kapitalskattesatsen är 30%, men då endast 2/3-delar av beloppet tas upp till beskattning motsvarar det en kapitalskatt på 20% på hela det utdelade beloppet.⁸⁷ De ekonomiska skattekonsekvenserna för den del av utdelningen som överskrider gränsbeloppet, alltså överutdelningen, motsvarar de skattemässiga konsekvenser som gäller för löneuttag (se avsnitt 4.2). Som läsaren redan torde ha insett är det avgörande, efter utredningen av huruvida reglerna är tillämpliga, hur gränsbeloppet framräknas.

4.3.3.2.1 Gränsbeloppet (normalutdelningen)

Gränsbeloppet är summan av årets gränsbelopp och sparade utdelningsutrymme uppräknat med statslåneräntan ökad med tre procentenheter, varom stadgas i IL 57:10. För det sparade utdelningsutrymme som ej utnyttjas ges en ränta-på-ränta-effekt.⁸⁸

4.3.3.2.1.1 Årets gränsbelopp

Begreppet ger en hint om att det här är fråga om en årlig beräkning. IL 57:11 3st ger vid handen att gränsbeloppet skall beräknas vid årets ingång och tillgodoräknas den som äger andelen vid denna tidpunkt. Det är således endast möjligt att beräkna ett gränsbelopp på samma andel under ett år. Bestämmelsen skall tolkas strängt och det innebär att beräkningen endast sker den 1 januari det aktuella beskattningsåret.⁸⁹ Årets gränsbelopp kan räknas fram enligt två olika regler; schablonregeln eller huvudregeln. Om schablonregeln tillämpas kan inte huvudregeln tillämpas vid samma taxering och vice versa. Däremot finns det inget som hindrar att

⁸⁶ Rydin, U & Båvall, B, a.a., s. 292.

⁸⁷ SKV292, s. 17.

⁸⁸ Rydin, U & Båvall, B, a.a., s. 295.

⁸⁹ Eriksson, L; *Karnov lagkommentarer på internet*, kommentar till IL 57:11, not 2049, hämtat den 2010-12-11 kl 18:20.

beräkningsregeln byts från år till år (beroende på vilken regel som det aktuella året är den mest fördelaktiga).⁹⁰ Nedan skall redogöras för dessa.

Schablonregeln (förenklingsregeln)

Enligt schablonregeln beräknas årets gränsbelopp till ett belopp vilket motsvarar två och ett halvt IBB, fördelat med lika belopp på andelarna i företaget, varom stadgas i IL 57:11 1st 1p. Det IBB som ligger till grund för schablonberäkningen är utdelningsårets (året före inkomstårets) IBB. Vidare fördelas schablonbeloppet mellan delägarna efter deras ägarandelar.⁹¹ Om det således är två delägare som vardera äger lika del i bolaget så fördelas schablonbeloppet lika mellan de båda delägarna (50% vardera).

Huvudregeln

Enligt huvudregeln, vilken stadgas i IL 57:11 1st 2p, beräknas årets gränsbelopp genom att summan av underlaget för årets gränsbelopp multipliceras med statslåneräntan ökad med nio procentenheter och därtill adderas det lönebaserade utrymmet.

Underlaget för årets gränsbelopp

IL 57:12 1st ger vid handen att det omkostnadsbelopp som skulle ha använts, om andelen hade avyttrats vid årets ingång, skall utgöra underlag för årets gränsbelopp. Som utgångspunkt vid beräkningen av omkostnadsbeloppet används den faktiska anskaffningsutgiften.⁹² Genomsnittsmetoden i IL 48:7 skall tillämpas och det innebär att det genomsnittliga omkostnadsbeloppet för samtliga delägarätter av samma slag och sort som den avyttrade användas. I ett rättsfall fastslog regeringsrätten att schablonregeln i IL 48:15 ej är tillämplig vid beräkning av gränsbeloppet.⁹³ IL 57:12 2st hänvisar till alternativa beräkningssätt (indexregeln och kapitalunderlagsregeln) vilka kan tillämpas på delägarätter som förvärvats före år 1990 och år 1992.⁹⁴

Det lönebaserade utrymmet

I fåmansföretag med många anställda (och följaktligen höga löneutbetalningar) ökar årets gränsbelopp. Motivet till denna bestämmelse är att företagets ekonomiska risk ökar i takt med att antalet anställda ökar. Vidare föranleds bestämmelsen av att proportionaliteten i skattesystemet troligen minskar då antalet anställda i företaget ökar.⁹⁵ IL 57:16-19 reglerar beräkningen av det lönebaserade utrymmet vilket, enligt IL 57:16 1st, är 25% av löneunderlaget. Av IL 57:17 framgår att löneunderlaget endast utgörs av kontant ersättning till arbetstagare och ej av förmåner eller dylikt. För att det lönebaserade utrymmet överhuvudtaget skall få ingå i årets gränsbelopp uppställer IL 57:19 ett minimikrav på att andelsägaren (eller

⁹⁰ Eriksson, L; *Karnov lagkommentarer på internet*, kommentar till IL 57:11, not 2046, hämtat den 2010-12-11 kl 18:30.

⁹¹ Rydin, U & Båvall, B, a.a., s. 296 f.

⁹² Rydin, U & Båvall, B, a.a., s. 299.

⁹³ RÅ 2004 ref 134.

⁹⁴ Eriksson, L; *Karnov lagkommentarer på internet*, kommentar till IL 57:12, not 2050, hämtat den 2010-12-11 kl 19:50.

⁹⁵ Rydin, U & Båvall, B, a.a., s. 304.

någon till denne närstående) skall ha fått en kontant ersättning som inte understiger det lägsta av sex IBB, med tillägg för fem procent av den sammanlagda kontanta ersättningen i företaget och i dess dotterföretag, och tio IBB.

4.3.3.2.1.2 Sparat utdelningsutrymme

IL 57:13 definierar sparade utdelningsutrymme som skillnaden mellan utdelning som understiger gränsbeloppet och gränslöppet. Vidare stadgas i samma lagrum att det sparade utdelningsutrymmet får föras vidare till nästa beskattningsår. I andra meningen stadgas att i det fall då fler utdelningar lämnas under samma beskattningsår får det sparade utdelningsutrymmet nyttjas vid dessa senare kommande utdelningar. I sista meningen föreskrivs att i det fall då andelarna ej skulle vara kvalificerade ett visst år så får det sparade utdelningsutrymmet likväl föras vidare. IL 57:14, som ger uttryck för den skatterättsliga kontinuitetsprincipen, ger att förvärvare av en kvalificerad andel övertar den tidigare ägarens sparade utdelningsutrymme.

4.4 Kapitalvinst vid överlåtelse av fåmansföretag

Ett alternativ för delägarna i fåmansföretaget, då de vill tillgodogöra sig vinstmedel av större värde, är att överlåta bolaget. Överlåtelse av bolaget bör således ses som ett likvärdigt alternativ till löneuttag och utdelning. Detta är ett rimligt alternativ oberoende av om delägarna vill driva bolaget vidare eller inte. Delägarna skulle kunna driva företaget under en viss period och samtidigt avstå från att ta ut lön eller lämna utdelning, för att således ackumulera vinstmedel i bolaget. Därefter skulle ägarna kunna sälja bolaget, med dess ackumulerade värden, till ett rimligt pris, för att således tillgodogöra sig vinstmedlen. Försäljningen skulle då i normalfallet beskattas i inkomstlagen kapital, eftersom ägarna säljer delägaraktierna. Emellertid har lagstiftaren genomskådat detta upplägg och valt att implementera regler motsvarande de för utdelning på kvalificerade andelar. Då kvalificerade andelar överlåts finns det således regler som, precis som vid utdelning, fördelar vinsten mellan de båda inkomstlagen kapital och tjänst.⁹⁶

Vid avyttring av delägaraktier tillämpas reglerna för kapitalvinst och reglerna för fåmansföretag. Det är den erhållna ersättningen, enligt IL 44:13, som skall ligga till grund för vinstberäkningen. Det finns således ingen möjlighet för skatteverket att beskatta ”förtäcka kapitalvinster”. Om en överlåtelse har skett till ett pris som understiger marknadsvärdet så accepteras likväl detta pris vid vinstberäkningen. Detta gäller fastän överlåtelsen skett inom familjen eller bolagssfären.⁹⁷ Se RÅ 2008 not 169, i

⁹⁶ Rydin, U & Båvall, B, a.a., s. 336.

⁹⁷ Rydin, U & Båvall, B, a.a., s. 336.

vilket överrätten fastslog att en aktieförsäljning som skett till aktiernas nominella värde, till ett av ägaren nybildat utländsk bolag, för att sedan säljas till en betydande vinst, ej orsakat någon underprisbeskattning. Emellertid kan skatteverket angripa en sådan underprisöverlåtelse med reglerna för uttagsbeskattning vad gäller överföringar inom bolagssfären och med reglerna för blandat fång med avseende på underprisförsäljningar till fysisk person.⁹⁸

För att fåmansföretagsreglerna för beskattning av kapitalvinst vid överlåtelse av bolaget skall bli tillämpliga gäller samma förutsättningar som vid utdelning på kvalificerade andelar (se kapitel 4.3.3.1).

IL 57:21 1st ger vid handen att kapitalvinst på en kvalificerad andel, till den del den överstiger gränsvärdet (vilket uträknas på samma sätt som vid utdelning på kvalificerade andelar), ska tas upp i inkomstslaget tjänst. Vidare ger samma lagrum att kapitalvinst som motsvarar gränsvärdet ska tas upp till två tredjedelar i inkomstslaget kapital. Detta innebär i praktiken att skattesatsen blir 20% på kapitalvinsten upp till gränsvärdet.⁹⁹

IL 57:21 2st reglerar de fall då andelarna anskaffats före år 1992 och indexregeln (varom stadgas i IL 57:25) eller kapitalunderlagsregeln (varom stadgas i IL 57:27-35) skall tillämpas för beräkning av omkostnadsbeloppet.

För att inte för stora kapitalvinster skall beskattas i inkomstslaget tjänst har lagstiftaren infört en så kallad takregel, i IL 57:22 1st, vilken begränsar kapitalvinstbeskattningen. Detta sker genom att kapitalvinster som uppstått för ägaren (eller till denne närstående), under avyttringsåret och de fem föregående beskattningsåren, överstigande det sparade utdelningsutrymmet och som överskrider 100 IBB,¹⁰⁰ endast skall beskattas i inkomstslaget kapital.

4.5 Enkelbeskattade kapitalinkomster

Med enkelbeskattade kapitalinkomster avses inkomster som, enligt gällande rättsregler, undviker den i svensk skatterätt klassiska ekonomiska dubbelbeskattningen och således endast beskattas en gång. Beskattningen sker alltså endast hos ägaren och i inkomstslaget kapital. De två mest betydelsefulla enkelbeskattade inkomsterna är ränta på lån från delägare till fåmansföretag och hyresintäkt vid lokaluthyrning från delägare till fåmansföretag.¹⁰¹ Nedan redogörs närmare för respektive inkomst.

⁹⁸ Rydin, U & Båvall, B, a.a., s. 336.

⁹⁹ Eriksson, L; *Karnov lagkommentarer på internet*, kommentar till IL 57:21, not 2067, hämtat den 2010-12-13 kl 18:30.

¹⁰⁰ År 2010 fastställde regeringen inkomstbasbeloppet till 51 100 kronor, enligt Förordning (2009:926) om inkomstbasbelopp för år 2010, varför taket för år 2010 var 5 110 000 kronor (51 100 x 100).

¹⁰¹ Rydin, U & Båvall, B, a.a., s. 255.

4.5.1 Ränta vid utlåning av kapital till fåmansföretag

För företagsfinansiering finns det vanligen två olika alternativ att tillgå, finansiering med eget kapital (aktiekapital) och finansiering med främmande kapital (lån).¹⁰² Delägare till fåmansföretag kan – utöver obligatorisk tillskjutning av aktiekapital vid bolagets bildande (enligt reglerna i ABL) – finansiera företaget genom att låna kapital. Som ersättning för det lånade kapitalet betalar bolaget ränta.¹⁰³ Som vi skall se har denna finansieringsform klara skattemässiga fördelar framför finansiering med eget kapital.

Den för lånet erlagda skuldräntan utgör en driftskostnad i företaget och är därför på bolagsnivå fullt avdragsgill som en finansiell kostnad. Detta innebär att det beskattningsbara resultatet minskar och följaktligen även bolagsskatten. På delägarnivå beskattas ränteinkomsten i inkomstslaget kapital med en platt skatt på 30%. För att inte fåmansföretaget helt skall kunna plundras på vinstmedel har lagstiftaren ställt upp två krav. För det första skall bolaget ha behov av det lånade kapitalet och för det andra skall låneräntan vara marknadsmässig. Beträffande förstnämnda kravet så torde det för det mesta tillfredsställas per automatik. Lånat kapital kan som bekant användas till i stort sett vad som helst, till exempel placering på kapitalmarknaden. I fråga om det andra kravet kan anföras att då räntan som tas ut överstiger marknadsmässig ränta så sker beskattning antingen som lön eller som förtäckt utdelning. Det är snarare det andra kravet som vanligtvis är föremål för prövning. Varken skatterättslig lagstiftning eller annan lagstiftning ger någon vägledning i vad som anses vara marknadsmässig ränta. Detta fastställs istället från fall till fall. Riksskatteverket har i en rapport¹⁰⁴ rekommenderat att marknadsmässig ränta, vid lån från delägare i fåmansföretag, schablonmässigt skall vara statslåneräntan plus tre procentenheter. Vidare har Riksskatteverket i skrivelse 990913¹⁰⁵ uttalat att marknadsmässig ränta, vid lån från delägare till fåmansföretag, högst får uppgå till statslåneräntan plus fem procentenheter. Skatteverkets dokument har dock ej medfört någon lagstiftning och förefaller ej heller ha haft någon direkt inverkan på domstolarnas avgöranden. Rättsfrågan huruvida marknadsmässig ränta har varit för handen, vid lån från delägare till fåmansföretag, har ännu ej prövats av Regeringsrätten utan endast i några fall av kammarrätter. Av de kammarrättsavgöranden som finns kan generellt utläsas att en ränta som motsvarar statslåneräntan plus en till tre procent har ansetts marknadsmässig.

¹⁰² Andrén, N et al; *Finansiering*, 2003, s. 61.

¹⁰³ Rydin, U & Båvall, B, a.a., s. 255.

¹⁰⁴ RSV Rapport 1995:10.

¹⁰⁵ RSV skrivelse 1999-09-14.

4.5.2 Hyresintäkt vid lokaluthyrning till fåmansföretag

Situationer i vilka delägare hyr ut lokal (i privatbostadsfastighet) till fåmansföretaget påminner, ur ett skatterättsligt perspektiv, om lånesituationen i föregående avsnitt. Bolaget har rätt att dra av lokalhyran som driftskostnad och delägaren blir beskattad i inkomstslaget kapital med 30 procent. För att dessa skattemässigt gynnsamma villkor skall gälla krävs dels att det i fåmansföretaget finns behov av att hyra lokalen (till exempel för kontors- eller lagerutrymme), dels att hyran är marknadsmässig. I det fall då dessa två krav ej uppfylls, alltså att bolaget ej har behov av lokalen och/eller att hyran överstiger den marknadsmässiga, så beskattas hela hyresbeloppet såsom förtäckt lön eller utdelning. I vissa fall då lokal i privatbostadsfastighet uthyres av delägare till deras fåmansföretag medges delägarna avdrag enligt de i lagen stadgade premisserna.¹⁰⁶

4.6 Lån från fåmansföretag

Till skydd för aktiebolagets fordringsägare har lagstiftaren valt att införa kapital- och borgenärsskyddsregler. Dessa regler syftar till att trygga aktiebolagets bundna kapital så att borgenärerna kan ha tillit till att bolaget har täckning för sina åtaganden.¹⁰⁷ En av dessa skyddsregler återfinns i ABL 21:1, vilken stadgar ett generellt *låneförbud* från aktiebolaget till dess ägare. Emellertid begränsas låneförbudet såtillvida att de i ABL 21:2 stadgade förutsättningarna kan godkänna lån till vissa mottagare och för speciella syften. Låneförbudet är i övrigt absolut och straffsanktionerat, vilket innebär att den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot låneförbudet kan dömas till böter eller fängelse, varom stadgas i ABL 30:1 1st 4p.

Utöver de i ABL stadgade straffrättsliga sanktionerna vid förbjudna lån har lagstiftaren även valt att belasta transaktionerna (de förbjudna lånen) med en extra beskattning. Härvidlag finns det samband mellan ABL:s civilrättsliga låneförbud och skattenormerna.¹⁰⁸ IL 11:45 ger vid handen att, om förbudet lån enligt ABL 21:1-7 har lämnats, skall låntagaren ta upp det lånade beloppet som intäkt av tjänst. Bestämmelsen är inte specifik för fåmansföretag utan träffar förbjudna lån från alla typer av aktiebolag. Enligt förarbetena anses förbjudna lån vara transaktioner, genom vilka medel från aktiebolaget till dess ägare överförs definitivt, varför transaktionen bör jämföras med lön.¹⁰⁹ Även i de fall då det förbjudna lånet återbetalas skall beskattning i de flesta fall likväl ske. I de fall då det förbjudna lånet återbetalas innan låntagarens beskattningsår gått till ända kan det anses vara en sådan omständighet som medför att beskattning ej skall ske. Detta gäller

¹⁰⁶ Rydin, U & Båvall, B, a.a., s. 270 ff.

¹⁰⁷ Sandström, T, a.a., s. 312 f.

¹⁰⁸ Rydin, U & Båvall, B, a.a., s. 316.

¹⁰⁹ Fernlund, C G; *Karnov lagkommentarer på internet*, kommentar till IL 11:45, not 358, hämtat 2010-11-26 kl 18:17.

emellertid endast då de lånade medlen oåterkalleligt returnerats och aldrig då det är fråga om så kallade rullande lån.¹¹⁰

¹¹⁰ Prop. 1989/90:110, s. 600.

5 Löneuttag eller utdelning – en jämförelse

I detta kapitel kommer skattesatser för löneuttag respektive utdelning att beräknas. Beträffande skatt på utdelning så kommer utdelning på kvalificerade andelar (då fåmansföretagsreglerna är tillämpliga), utdelning på ej kvalificerade onoterade andelar och utdelning på noterade andelar att jämföras. Detta för att sedan kunna komparera de olika skattekonsekvenser som uppstår när vinsten tas ut som lön respektive utdelning i de olika skikten. Avslutningsvis belyses den skattskyldiges möjlighet att i vissa fall välja i vilket inkomstslag beskattning skall ske.

5.1 Löneuttag – marginalsattesatser

Vid uträkning av marginalsattesatsen för olika inkomstkikt har en kommunalskattesats på 32% använts (vilket motsvarar en avrundning av den riksgenomsnittliga kommunalskattesatsen på 31,56%). Kyrkoavgift har ej beaktats då det är upp till den skattskyldige om denne vill betala kyrkoavgift (genom medlemskap i något godkänt trossamfund, se avsnitt 4.2.1.2). Begravningsavgift får anses ingå i den avrundning av kommunalskatten upp till 32% från riksgenomsnittets 31,56% (den genomsnittlige begravningsavgiften var år 2010 som bekant 0,22%). Vidare har full hänsyn tagits till grundavdrag, jobbskatteavdrag och allmän pensionsavgift. I denna uträkning har ingen hänsyn till sociala avgifter tagits, eftersom det är svårt att avgöra vilken del av avgifterna som kan klassificeras som just avgifter (med motprestationer såsom pension och sjukpenning) och vilken del som kan klassificeras som en ren skatt (såsom exempelvis den allmänna löneavgiften). Tilläggas bör dock att sociala avgifter som erläggs på inkomster vilka överstiger taket på 7,5 IBB alltid borde kunna ses som en skatt, då ingen motprestation erhålls. För mer utförliga resonemang kring sociala avgifter se avsnitt 4.2.1.1.1. Samtliga uträknade marginalsattesatser har av överblickbarhetsskäl avrundats till heltal.

<u>Taxerad årsinkomst</u>	<u>Marginalsattesats</u>
0 – 17 999	0%
18 000 – 42 399	7%
42 400 – 115 399	20%
115 400 – 333 399	29%
333 400 – 384 699	32%
384 700 – 545 299	52%
545 300 →	57%

5.1.1 Analys

Ovanstående tabell visar tydligt progressiviteten i den svenska inkomstbeskattningen för inkomstlaget tjänst. Den oinvidde torde enkelt kunna invaggas i den falska tron att progressiviteten endast består av tre steg: kommunalskatt, statlig inkomstskatt och värnskatt. Emellertid gör grundavdraget tillsammans med jobbskatteavdraget att progressiviteten får betydligt fler nivåer. Det som kanske tydligast framgår är att ju högre inkomsten är desto högre blir marginals-katten, både i procentandel och i faktiska summor.

Då medianlönen i Sverige (beräknad på samtliga arbetstagare mellan 18 och 64 år) år 2010 var 266 520 kronor per år,¹¹¹ torde den vanligaste marginals-kattesatsen ha varit cirka 29%, vilket faktiskt är lägre än den genomsnittliga kommunala skattesatsen på 31,56% (se mer härom i avsnitt 4.2.1.2.4). Det stora skattehoppet sker då brytpunkten för statlig inkomstskatt passeras, vid en årsinkomst på 384 700 kronor eller mer, då marginals-kattesatsen ökar med 20 procentenheter. Det torde därför vara av stort intresse för löntagare som befinner sig nära brytpunkten för statlig skatt, att försöka hamna under brytpunkten, till exempel genom att pensionsspara (exempelvis genom institutet IPS). Emellertid är möjligheterna för de flesta arbetstagare, att genom olika ekonomiska handlingar göra så att tjänsteinkomsten hamnar under brytpunkten för den statliga inkomstskatten, mycket begränsade. Fåmansföretagare har härvidlag större möjligheter att planera sin beskattning så att brytpunkten för statlig inkomstskatt ej överstigs, till exempel genom utdelning (se mer härom i avsnitt 5.2 nedan).

Vidare skall påpekas att löneuttag även genererar merkostnader i form av sociala avgifter. Dessa sociala avgifter ger dock löntagaren tillträde till de olika socialförsäkringarna. På grund av svårigheten att rättvisande definiera de sociala avgifterna, eftersom de delvis kan ses som avgifter delvis som skatter, har i ovanstående uträkning bortsetts från sociala avgifter. Emellertid kan man argumentera för att löneuttag upp till 7,5 IBB, alltså 383 250 kronor per år, är fördelaktigt för löntagaren eftersom denna då når maximala ersättningsnivåer i socialförsäkringarna, samtidigt som brytpunkten för statlig inkomstskatt ej överstigs och marginals-kattesatsen blir cirka 32%. För löneuttag över 384 700 kronor per år uppnås en marginals-katt på 52-57% och de sociala avgifterna blir en ren skatt och därför bör räknas som en sådan. Detta får till följd att löntagaren får behålla ungefär 36 av 100 kronor (36%) av den del som överstiger 384 700 kronor per år (sociala avgifter således medräknade). Det kan därför vara klokt att som fåmansföretagare istället lämna utdelning (se mer härom i nästkommande avsnitt, 5.2).

¹¹¹ Ekonomifakta på internet, hämtat den 2011-01-07 kl 15:00.

5.2 Aktieutdelning

För att få ett bredare perspektiv och således problematisera aktieutdelningen kommer tre olika varianter att belysas, nämligen utdelning på kvalificerade andelar, utdelning på ej kvalificerade onoterade andelar och utdelning på noterade andelar.

5.2.1 Utdelning på kvalificerade andelar – marginalsattesatser

Vid beräkning av skattesatsen för olika inkomstskikt vid utdelning på kvalificerade andelar, som ligger över gränsbeloppet och beskattas i inkomstslaget tjänst, har för samtliga medräknats bolagsskattesatsen på 26,3%. Eftersom utdelning i normalfallet endast kan ske efter det att vinst har uppstått (och bolagsskatt därpå har erlagts) blir bolagsskatten därför oundviklig. Vidare har den till heltal uppåt avrundade riksgenomsnittliga kommunalskattesatsen på 32% använts. Samtliga uträknade skattesatser har av överblickbarhetsskäl avrundats till heltal.

<u>Utdelning</u>	<u>Skattesats</u>
0 – 127 750	41%
127 751 – 372 100	50%
372 101 – 532 700	64%
532 701 →	68%

5.2.2 Utdelning på ej kvalificerade onoterade andelar

För att problematisera och skapa perspektiv har även skattesatsen för utdelning på ej kvalificerade onoterade andelar (då fåmansföretagsreglerna ej är tillämpliga) beräknats. Vid beräkningen har först hänsyn tagits till bolagsskatten. Därefter har hänsyn tagits till den speciella kapitalskatt på 25% som gäller för onoterade ej kvalificerade andelar, varom stadgas i IL 42:15a. För utdelning på ej kvalificerade onoterade andelar är skattesatsen helt platt och således helt oberoende av storleken på det utdelade beloppet. Av överblickbarhetsskäl har skattesatsen avrundats till ett heltal.

<u>Utdelning</u>	<u>Skattesats</u>
0 →	45%

5.2.3 Utdelning på noterade andelar

För att ge perspektiv på aktieutdelning från fåmansföretag har vidare skattesatsen på ”gängse” aktieutdelning på noterade andelar uträknats. Här har hänsyn tagits till den ekonomiska dubbelbeskattningen i vilken

bolagsbeskattningen (26,3%) i det första ledet och kapitalbeskattningen (30%) i det andra ledet ingår. Av överblickbarhetsskäl har skattesatsen avrundats till ett heltal.

<u>Utdelning</u>	<u>Skattesats</u>
0 →	48%

5.2.4 Analys

Ovan har visats att beskattning av utdelning från fåmansaktiebolag är (liksom löneuttag) progressiv och skattesatsen löper från 41% upp till 68%. I detta avseende måste även beaktas att sociala avgifter ej erläggs, varför de ovan uträknade skattesatserna för utdelning egentligen är mer rättvisande än de för löneuttag. Dock skall erinras om tillträdet till socialförsäkringssystemen som ges genom erläggande av sociala avgifter. Det kan därför vara fördelaktigt att ta ut lön upp till cirka 7,5 IBB, så att taket för socialförsäkringarna nås samtidigt som brytpunkten för statlig inkomstskatt ej överstigs. Därefter är det fördelaktigare att istället lämna aktieutdelning, men dock inte hur stor som helst.

Utdelning upp till 127 750 kronor per år har en i sammanhanget relativt låg beskattning på totalt 41%. Även utdelning upp till 372 100 kronor per år har en relativt gynnsam beskattning vilken är något mindre än motsvarande summa som löneuttag (om man medräknar de sociala avgifterna). Har löneuttag upp till cirka 7,5 IBB initialt skett, så är det förmånligare att därefter lämna utdelning, i vart fall upp till det belopp efter vilket statlig inkomstskatt återigen skall erläggas. För vinstöverföringar som sker därefter, alltså efter det att statlig inkomstskatt har uppnåtts på både löneuttag och aktieutdelning, bör annan metod för vinstöverföring övervägas, eftersom skattetrycket annars blir enormt (minst 2/3-delar). Ett alternativ är att ägaren avyttrar sitt fåmansföretag (se mer härom i avsnitt 4.4) och på så vis får tillgång till den takregel på 100 IBB, efter vilken endast sedvanlig kapitalbeskattning sker. Detta kan beroende på det totala priset på bolaget vara nog så fördelaktigt eftersom löneuttag och aktieutdelningar överhuvudtaget inte har något tak och en stor del av vinstöverföringen då försvinner till fiskus.

Som framkommit ovan är det skattemässigt fördelaktigaste för fåmansföretagaren att hamna utanför regelverket i IL 56-57 kapitel och istället att få sina ägarandelar definierade som ej kvalificerade och onoterade ägarandelar. En platt (icke-progressiv) skatt på 45% kan då åtnjutas. Däremot är det mest fördelaktiga alternativet att hamna innanför fåmansreglerna, om det utdelade beloppet ej överstiger 127 750 kronor per år, eftersom den totala skattesatsen då blir 41%.

5.3 Den skattskyldiges val av inkomstslag

Som genomgående har framgått av framställningen är det upp till den skattskyldige att, inom de ramar som lagstiftningen uppställer, välja hur ett vinstuttag skall karaktäriseras. De inkomstslag som härvidlag finns att tillgå är tjänst och kapital. Vilket inkomstslag som är lämpligast är inte alltid enkelt att förutse och det är dessutom avhängigt ett flertal variabla omständigheter. Som visats ovan i kapitlet kan den skattemässiga skillnaden mellan olika inkomstslag uppgå till betydande belopp, varför det torde ligga i den skattskyldiges intresse att välja det skattemässigt lönsammaste alternativet.

Den skattskyldiges val av inkomstslag torde även gälla i de fall då Skatteverket vill påföra beskattning för förtäckta förmåner. Om Skatteverket exempelvis vill påföra förmånsbeskattning i inkomstslaget tjänst (som lön) torde det finnas utrymme för den skattskyldige att yrka på att istället bli beskattad i inkomstslaget kapital (som utdelning) för att utnyttja den lägre kapitalbeskattningen. Givetvis är det yrkandet endast lönsamt om den skattskyldige ej har utnyttjat årets gränobelopp fullt ut. Ett vid skrivande stund rykande färskt rättsfall från förvaltningsrätten i Göteborg ger stöd för detta resonemang. I domen gällde saken huruvida värdeöverföring från ett aktiebolag i samband med avveckling av ett handelsbolag skulle anses vara lön eller utdelning. Skatteverket och den skattskyldige var överens om att beskattning skulle ske. Den avgörande frågan var huruvida beskattningen skulle ske i inkomstslaget tjänst eller kapital. Förvaltningsrätten konstaterade att då det inte gick att avgöra hur den aktuella värdeöverföringen skulle beskattas så kan den därmed beskattas som lön eller utdelning. Av den anledningen ansåg förvaltningsrätten att den skattskyldige själv har möjlighet att välja hur denne vill redovisa värdeöverföringen. Rätten biföll följaktligen den skattskyldiges överklagande och beslöt att värdeöverföringen skulle anses vara utdelning och således beskattas i inkomstslaget kapital.¹¹²

¹¹² Förvaltningsrätten i Göteborg, 2010-11-10, mål nr 3093-10.

6 Sammanfattande diskussion och slutsatser

I denna framställning har vinstuttagningsproblematiken för ägare till fåmansföretag belysts. Olika vinstuttagningsalternativ har skildrats och de vanligaste alternativen utdelning och löneuttag har djupare analyserats. Arbetet gör inga anspråk på fullkomlighet varför endast de vanligaste vinstöverföringsalternativen har behandlats. Att göra en fullständig framställning, vilken uttömmade skulle behandla alla möjliga metoder för vinstöverföring, torde vara omöjligt. Endast fantasin uppställer begränsningar för kreativa vinstöverföringsförfaranden.

Det är som bekant inte helt enkelt för den enskilde att skaffa sig en överblick över sin skattemässiga situation. De som har möjlighet kan anlita rådgivare, medan andra självmant kan försöka sätta sig in i skatterättens snåriga regelverk. Flertalet fåmansföretag torde härvidlag ha en svårare situation än de större företagen (framförallt börsbolagen), eftersom fåmansföretagen vanligtvis har mindre resurser att lägga på skatteplaneringsarbete. Emellertid har ägare till fåmansföretag större incitament till att minska sin skatt, eftersom de för det mesta beskattas hårdare än storföretagens ägare. Detta blir särskilt påtagligt då vinstuttag överstiger brytpunkten för statlig inkomstskatt och det totala skattetrycket närmar sig 2/3-delar. Beskattning av vinstmedel i börsbolag överstiger som bekant inte 48%, varför den skattemässiga skillnaden mellan noterade bolag och fåmansföretag kan vara mycket stor.

Den tes som inledningsvis ställdes upp, att det inte är helt enkelt eller ens alltid möjligt att vid varje tillfälle finna det skattemässigt gynnsammaste ekonomiska handlingsalternativet, torde vid det här laget vara styrkt. För ägare till fåmansföretag är det oftast så pass många parametrar och faktorer, vilka påverkar det slutliga resultatet, att det är svårt att i förväg göra en korrekt beräkning av den slutliga skatten. Vid rådgivning kan det följaktligen vara svårt att ge en överblick över de skattemässiga utfallen av olika alternativ. Av den anledningen är det svårt att finna det skattemässigt fördelaktigaste vinstöverföringsalternativet. Även om det givetvis är fullt möjligt, att genom avancerade beräkningar komma fram till det skattemässigt fördelaktigaste alternativet, kan de många gånger tids- och resurskrävande beräkningarna vara oekonomiska. Slutsatsen blir därför att de i IL 56-57 kapitel stadgade fåmansföretagsreglerna är så pass komplexa att det är svårt att få någon riktig förutsebarhet. Vidare kan konstateras att det faktiskt inte blir samma skatt vid alla olika vinstöverföringsalternativ (se kapitel 5 ovan), varför en klar brist på neutralitet föreligger.

Vidare bör man dra en tydlig linje mellan den situation i vilken den skattskyldige har som ambition att se de skattemässiga konsekvenserna av sitt ekonomiska handlande och situationen då den skattskyldige ej tar något

ansvar för att i förväg söka överblicka det gällande skatterättsliga regelverket. Det kan tänkas att den skattskyldige har som ambition att kringgå skattereglerna och således blundar för uppenbara skattekonsekvenser av vissa ekonomiska handlingar. Emellertid torde det snåriga regelverk som fåmansföretagsreglerna utgör, på grund av sin komplexitet, stundtals skapa nästintill oförutsägbara ekonomiska följder som den skattskyldige i god tro kan tänkas överrumplas av.

Hur kan det då komma sig att det förhåller sig på detta sätt när lagstiftaren har en fullt uttalad ambition att skattereglerna skall vara neutrala och förutsebara. Kanske är neutralitet och förutsebarhet enbart vackra men ouppnåeliga ideal, kanske är de sinsemellan oförenliga. Helt klart är dock att inkomstskattereglerna i allmänhet och fåmansföretagsreglerna i synnerhet har varit föremål för ett flertal ändringar och tillägg sedan de infördes. Detta har skapat en slags oreda – ett lapptäcke – som med tiden blivit mycket svåröverskådlig och komplex. I takt med att nya politiska strömningar ideligen ändrar skattereglerna ökar graden av inveckling och det blir svårare att förutse och överblicka skattemässiga konsekvenser av ekonomiskt handlande. Därför föreslår författaren att regelverket borde ses över och göras om från grunden, för att skapa bättre neutralitet, förutsebarhet och i förlängningen rättsäkerhet. Således en övergripande skattereform av fåmansföretagsreglerna. Hur en sådan reform skulle se ut torde vara ett bra föremål för vidare forskning på området.

Käll- och litteraturförteckning

Offentligt tryck

Prop. 1989/90:110 om reformerad inkomst- och företagsbeskattning.

Prop. 1999/2000:2 Inkomstskattelagen.

RSV Rapport 1995:10, Förslag till förenklingar i skattelagstiftningen.

RSV skrivelse 1999-09-14, dnr 8539-99/100, RSV:s promemoria om förenklingsförslag.

SKV292 Skatteregler för delägare i fåmansföretag – med deklarationsanvisningar, utgåva 18, utgiven i mars 2010.

SKV463 Fakta för arbetsgivare och företag om datum, belopp och procentsatser 2010, bilaga till deklarationen, utgåva 9, utgiven i januari 2010.

SKV A 2006:12 Skatteverkets allmänna råd om beskattning av fåmansföretag, av delägare m.fl. i sådana företag och av delägare m.fl. i fåmanshandelsbolag, utgiven i juni 2006.

Böcker

Andrén, N, Eriksson, T & Hansson S; *Finansiering*, 11 uppl., Malmö 2003.

Bergström, S; *Förutsebarhet: en studie i Regeringsrättens rättstillämpning*, Uppsala 1987.

Gyland, C, Smiciklas, M & Jakobsson, O; *Skatterätt En introduktion*, 6 uppl., Lund 2005.

Lodin, S-O, Lindencrona, G, Melz, P & Silfververberg, C; *Inkomstskatt – en läro- och handbok i skatterätt*, 11 uppl., Lund 2007.

Påhlsson, R; *Inledning till skatterätten*, 3 uppl., Uppsala 2003.

Rydin, U & Båvall, B; *Beskattning av ägare till fåmansföretag*, 2 uppl., Stockholm 2008.

Sandström, T; *Svensk aktiebolagsrätt*, 2 uppl., Stockholm 2007.

Söderholm, U & Grosskopf G; *Den nya fåmansföretagsbeskattningen*, Malmö 1993.

Tjernberg, M; *Beskattning av fåmansföretag*, 6 uppl., Stockholm 2005.

Artiklar m.m.

Andersson, K; *Skattelagstiftningen och beskattningsprinciperna – behov av lagändringar*, SST 2006 nr 6-7.

Borg, A & Littorin, S O; *Breda ungdomsinsatser i budgeten*, Newsmill 2009-09-21.

Lodin, S-O; *Några kvalitetskrav på en god skattelagstiftning*, SN 2007 nr 9.

Ramberg, A; *Skatten och medborgarna*, Advokaten 2006 nr 4.

Internetkällor

Ekonomifakta på internet: <http://www.ekonomifakta.se/sv/>.

Kammarkollegiets hemsida: <http://www.kammarkollegiet.se/>.

Karnov lagkommentarer på internet: <http://www.thomsonreuters.se/>.

Nationalencyklopedin på internet: <http://www.ne.se/>.

Regeringens hemsida: <http://www.regeringen.se/>.

Statistiska centralbyråns hemsida: <http://www.scb.se/>.

Skatteverkets hemsida: <http://www.skatteverket.se/>.

Svenska kyrkans hemsida: <http://www.svenskakyrkan.se/>.

Rättsfallsförteckning

Regeringsrättens årsbok, referat

RÅ 1992 ref 108.

RÅ 2001 ref 22.

RÅ 2002 ref 53.

RÅ 2004 ref 61.

RÅ 2004 ref 134.

RÅ 2007 ref 15.

Regeringsrättens årsbok, notiser

RÅ 2004 not 162.

RÅ 2007 not 37.

RÅ 2008 not 169.

RÅ 2009 not 68.

Förvaltningsrätten

Förvaltningsrätten i Göteborg, 2010-11-10, mål nr 3093-10.